

Středoškolská odborná činnost 2007/2008

Obor 14: pedagogika, psychologie, sociologie a problematika volného času

STÁŘÍ VE TŘETÍM TISÍCILETÍ

Vypracovali:

Jana Kučerová, Jaroslav Novotný

Ročník studia:

3.

Škola:

Gymnázium Boženy Němcové, Pospíšilova třída 324, Hradec Králové, 500 03

Královehradecký kraj

Konzultant: Mgr. Petra Rázlová

Hradec Králové 2008

Čestné prohlášení

Prohlašujeme, že jsme uvedenou práci SOČ vypracovali samostatně za využití uvedených zdrojů.

V Hradci Králové dne 18/3 2008

.....
Jana Kučerová

.....
Jaroslav Novotný

Anotace

Ohniskem zájmu naší práce je problematika stáří v současné době. Na základě stanovených předpokladů odborných výzkumů je více než pravděpodobné, že se bude stávat problémem čím dál větším. Přispívat k tomu může stále se zvyšující počet seniorů, závislost seniorů na mladších generacích, jejich nízký sociální status, vyskytující se věková diskriminace přerůstající v ageismus a mnoho dalších aspektů.

Tato práce vymezuje dvě oblasti, které zkoumala a o kterých nyní vypovídá. První oblastí je náhled společnosti na stáří a staré lidi. Druhou je společnost seniorů žijících v domovech důchodců, její povaha, návyky a pocity jedinců žijících v ní.

V těchto souvislostech bylo námi stanoveno mnoho hypotéz, jejichž správnost je ověřována různými formami zjišťovacích způsobů za účelem poskytnout obraz zkoumané problematiky z co nejrozmanitějších úhlů pohledů a přidat tak na její kvalitě a věrohodnosti.

Zvolenými metodami byla dotazníková šetření, terénní a elektronické ankety, besedy, zpověď a esejistická soutěž. Tyto metody byly posléze aplikovány na širokou, náhodně vybranou veřejnost, studenty různých typů škol, seniory a personál v domovech důchodců.

Obsah

Čestné prohlášení	...2	Seznam tabulek	...43
Anotace	...3	Seznam grafů	...43
Obsah	...4	Seznam použité literatury a internetových zdrojů	...49
		Seznam příloh	...50
Úvod	...5	Souhrnné výsledky zjišťování	...18
Vize práce	...5	Výstup z dotazníkového šetření D/1	...18
Hlavní hypotézy	...5	Výstup z dotazníkového šetření D/2	...18
Další hypotézy	...5	Výstup z dotazníkového šetření D/3	...23
Struktura práce	...6	Výstup z dotazníkového šetření D/4	...35
Definice stáří	...6	Výstup z anketního šetření A/1	...36
Sociální status seniorů	...9	Výstup z anketního šetření A/2	...36
Ageismus	...9	Výstup z besedy B/1	...37
Důchodová krize očima Margaret Thatcherové	...10	Výstup z besedy B/2	...37
Cíle a základní charakteristika sociálních služeb v problematice stáří	...10	Výstup z besedy B/3	...37
Vymezení některých pojmů zákonem č. 108/2006 Sb.	...10	Výstup ze zpovědi Z/1	...38
Profily námi šetřených domovů pro seniory	...11	Výstup z esejistické soutěže S/1	...42
Úvodní shrnutí	...12		
Použitá metodika	...13	Diskuse a shrnutí	...43
Dotazník D/1	...13	Diskuse	...45
Dotazník D/2	...13	Slovo závěrem...	...47
Dotazník D/3	...14	Shrnutí	...47
Dotazník D/4	...15		
Anketa A/1	...15	Přílohy	...51
Anketa A/2	...15		
Beseda B/1	...16		
Beseda B/2	...16		
Beseda B/3	...16		
Zpověď Z/1	...16		
Esejistická soutěž S/1	...17		

Úvod

Naše společnost se za poslední desítku let v mnohém transformovala k lepšímu. Vznikl tak dobrý základ pro to, aby začala řešit svou podstatu. Nechceme být přeci jenom bohatí, vlivní a mocní. Chceme být i lidmi. Společností, národem, který se umí postavit čelem k problémům, jež narušují rovnováhu mezi námi samotnými.

Vize práce

Naším cílem je odborně popsat objektivem lidskosti vztah společnosti ke starým lidem, potažmo k vlastnímu stárnutí. Dále prezentovat obraz společnosti seniorů žijících v domovech důchodců (dále jen „DD“) a ověřit námi stanovené hypotézy.

Hlavní hypotézy (vyplývající z hypotéz zmíněných níže)

- Většina lidí chová ke starým lidem negativní postoj a má o problematice seniorů obecně a o problematice seniorů žijících v DD zkreslené představy.
- Senioři v DD se necítí být spokojeni s věcmi doprovázejícími jejich právě probíhající životní etapu.

Další hypotézy

D/1

- Senioři se ve společnosti obecně netěší přílišné oblibě¹.
- Nejmladší zkoumaná generace (předškolní věk) má k seniorům znatelně kladnější vztah, než je tomu u generací ostatních, převážně pak u pubescentů a adolescentů.

D/2

- Většina lidí se problematikou stáří a starých dostatečně nezabývá, což se projevuje neuceleností a rozporuplností jejich názorů na ni.
- Většina lidí se obává svého stáří.

D/3

- Většina seniorů žije v DD z nutnosti a není zde spokojená.
- Senioři žijící v DD hojně a rádi využívají možnosti integrace do vrstevnického kolektivu a svůj volný čas zde tráví aktivně.
- Senioři žijící v DD jsou izolováni od všeobecného společenského dění a také se tak cítí.
- Senioři žijící v DD mají negativní názor na současnou společnost, její návyky a trendy.

A/1

- Senioři žijící v DD jsou více spokojeni se svojí finanční situací a výší pobíraného důchodu než senioři, kteří se o sebe starají sami nebo jim tuto péči poskytuje rodina.

---

¹ Obliba je pojem značně relativní, jelikož je silně spjat s individuálním cítěním každého z nás. Nicméně si dovoluujeme míru této oblíbenosti stanovovat, protože se domníváme, že fakt zmíněný výše tomu není na škodu.

A/2

- Většina společnosti si na základě přirozené volné asociace při dotazu „*Jaká první povahová vlastnost Vás napadne, když se řekne slovo důchodce?*“ vybaví negativně označitelný přívlastek.

B/1

- Seniorům v DD dělá problém diskutovat a zamýšlet se nad současnými otázkami moderní společnosti.

B/2

- Žáci 1. stupně základní školy chovají chápavý postoj k seniorům a nebrání se této problematice věnovat.

B/3

- Žáci 2. stupně základní školy mají spíše negativní postoj k seniorům, což se odráží i na ochotě o této problematice diskutovat.

Struktura práce

V **Použitě metodice** uvádíme formu zjišťovacího prostředku pro konkrétní výběrový soubor, předmět zjišťování a jeho cíl, popřípadě metodiku k výpočtu výsledků z daného zjišťování. V kapitole **Souhrnné výsledky zjišťování** prezentujeme komentáře, tabulky a grafy popisující stanoviska výběrového souboru k dané otázce. Následuje kapitola **Diskuse a závěry**, kde posuzováním konkrétních výsledků vyvracíme či potvrzujeme námi stanovené hypotézy. V **Přílohách** jsou uvedena znění dotazníků a pracovních listů k dalším prostředkům zjišťování a ostatní vybrané dokumenty.

Definice stáří

Je těžké stanovit jasné hranice, kdy nebo za jaké situace se člověk stává starým. Okolní společnost si to nejspíš uvědomí v momentě, kdy daný jedinec začne její představy o stáří naplňovat. Tyto představy mohou být různé – věk, odchod do důchodu, fyzický stav, vzhledové změny, ztráta duševní pružnosti a ztráta vlastní soběstačnosti...

Co se samotného věku týče, seniorem se člověk stává podle většiny zdrojů (mj. podle WHO), přesáhne-li hranici 60-ti let. Od 60-ti do 75-ti let pak prožívá ranné stáří, po 75-ti až do 90-ti nastává pokročilý věk a od 90-ti nastupuje stáří vlastní. Očima statistik, sčítání lidu v roce 2001 ukázalo, že populaci České republiky tvoří 18,4% osob, jež označujeme jako seniory.

Dalším aspektem by také mohl být, jak už bylo výše zmíněno, *odchod do důchodu*. Systém nároků na odchod do penze je poměrně složitý a v současné době se těší řadě úvahám? o změnách, především o zvýšení hranice, kdy senior bude moci do penze odejít. Nyní platí novelizovaný zákon č. 155/1995 Sb., jehož úryvek zde v souvislosti s věkovou hranicí, kdy člověk může do penze odejít, uvádíme:

§32

(1) *Důchodový věk činí*

a) *u mužů 60 let*

b) *u žen*

1. *53 let, pokud vychovaly alespoň pět dětí,*
2. *54 let, pokud vychovaly tři nebo čtyři děti,*
3. *55 let, pokud vychovaly dvě děti,*
4. *56 let, pokud vychovaly jedno dítě, nebo*
5. *57 let, pokud pojištěnci dosáhli tohoto věku do 31. prosince 1995.*

(2) U pojištěnců, kteří dosáhnou věkových hranic uvedených v odstavci 1 v období od 1. ledna 1996 do 31. prosince 2012, se důchodový věk stanoví tak, že ke kalendářnímu měsíci, ve kterém pojištěnec dosáhl této hranice, se přičítají u mužů dva kalendářní měsíce a u žen čtyři kalendářní měsíce za každý i započatý kalendářní rok z doby po 31. prosinci 1995 do dne dosažení věkových hranic uvedených v odstavci 1, a za důchodový věk se považuje věk dosažený v takto určeném kalendářním měsíci v den, který se číslem shoduje se dnem narození pojištěnce; neobsahuje-li takto určený měsíc takový den, považuje se za důchodový věk ten věk, který je dosažen v posledním dni takto určeného kalendářního měsíce.

(3) Po 31. prosinci 2012 činí důchodový věk, pokud pojištěnci nedosáhli důchodového věku podle odstavce 1 nebo 2,

a) *u mužů 63 let,*

b) *u žen*

1. *59 let, pokud vychovaly alespoň pět dětí,*
2. *60 let, pokud vychovaly tři nebo čtyři děti,*
3. *61 let, pokud vychovaly dvě děti,*
4. *62 let, pokud vychovaly jedno dítě, nebo*
5. *63 let.*

(4) Podmínka výchovy dítěte pro nárok ženy na starobní důchod je splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti alespoň po dobu deseti roků. Pokud se však žena ujala výchovy dítěte po dosažení osmého roku jeho věku, je podmínka výchovy dítěte splněna, jestliže žena osobně pečuje nebo pečovala o dítě ve věku do dosažení zletilosti aspoň po dobu pěti roků; to však neplatí, pokud žena před dosažením zletilosti dítěte přestala o dítě pečovat.

Rádi bychom se také pozastavili nad fyzickým stavem a vzhledovými změnami seniorů. Zatímco v mládí nás postihují převážně akutní a krátkodobá onemocnění, většina seniorů trpí dlouhodobými či dokonce trvalými onemocněními. V České republice je nemocnost seniorů velmi vysoká. Podle odborníků více než 90% osob starších 70 let trpí jednou či více chronickými nemocemi. Podle statistických údajů trpí tři čtvrtiny osob starších 65 let onemocněními srdce a cév, polovina má zvýšený krevní tlak, 37% ischemickou chorobu srdeční. Každý pátý senior trpí zažívacími potížemi, 16% seniorů má cukrovku, 15 % jich trpí onemocněními psychiatrické povahy a celých 42% seniorů má závažné postižení kloubů nebo kostí². Pokročilý věk a fyzický stav mají nepochybně obrovský vliv

---

² Část textu je čerpána z knihy Geriatrie pro praxi od Evy Topinkové

na vzhledové změny jedince. Pro seniora je také důležité, jak vypadá a jak svým vzezřením působí na okolí. Pavel Říčan si pokládá lehce provokativní otázku, zdali je starý člověk zároveň i ošklivý a jestli můžeme hodnotit pozitivně vzhledové znaky spjaté se stářím, mezi které patří například řídké šedivé vlasy nebo pleš, skvrnitá rozvrásněná kůže, neforemně rozmístěné tukové polštáře střídající se naopak s propadlinami atd... Příčinu faktu, že tomu tak není, si vysvětluje v biologicky zakotvených účelných instinktech. Starý člověk podle něho nemá být sexuálně přitažlivý, jelikož koho přitahuje, ten má špatné vyhlídky na potomstvo a vymírá. Neodarwinovský výklad by našel vysvětlení zase v tom, že v blízkosti mladého a tělesně zdatného jedince se nacházíme ve znatelně větším bezpečí.

Ztráta duševní pružnosti je poměrně výrazný znak seniorů, ale uvědomme si, že je pouze doprovodnou součástí duševního vývoje, který bychom neměli vnímat pouze jako úpadek. Opět zde vyzdvihneme slova Pavla Říčana, který prohlašuje, že ve stáří se člověk někdy stává karikaturou sama sebe, že se projeví nepěkné vlastnosti a sklony, které v mládí a ve středním věku dokázal daný jedinec tlumit nebo je projevovat přijatelným způsobem. Tak se tedy ve stáří může šetnost proměnit v lakotu, pořádkumilovnost se může stát úklidovým terorem apod. Naopak hysterické osobnosti, které vydíraly své okolí věčným citovým neklidem, se ke stáru často uklidňují.

Stáří je určitý stav, který snad můžeme definovat pomocí doprovodných znaků, avšak co je výchozí, každé stáří je prožíváno a vnímáno individuálně, a to samé platí i o výše zmíněných znacích... Dovolte nám tedy sepsat na závěr této kapitoly průřez publikovaných myšlenek a poznatků týkajících se stáří, jelikož možná právě některé z nich se nejlépe přiblíží našemu chápání. Za zmínku stojí proběhlé dotazníkové šetření uvedené v knize *Etapy života*, jež se zaměřuje na věk, který lidé pokládají za nejvíce žádoucí. Většina osob každého věku volila mladou dospělost. Senium bylo považováno vcelku za málo šťastné. Zároveň se však ukázalo, že geronti jsou se svým věkem daleko spokojenější, než se o nich domnívá řada mladších osob. Důkazem snad mylného vnímání stáří je například i vize amerického lékaře Guttmanna, podle něhož má jen samotná psychiatrie sklon chápat stárnutí jako proces, který vede od úplného zdraví ve středním věku k psychickému rozkladu, ve kterém končí její těžcí pacienti; zmatenost, desorientace, nepoznávání nejbližších, apatie nebo naopak bezcílný neklid, mrzoutství, schopnost zajímat se jen o jídlo, naprostý egocentrismus, citové vyhasnutí, pouhé tělesné vegetování. Tento názor posléze okomentoval Říčan slovy, že toto je katastrofický pohled na stáří mimo jiné v tom, že nám bere naději na houževnatost v péči o duševní stav starých lidí, vidět pozitivní lidskou hodnotu toho, co se v životě ještě může stát, že vede k terapeutickému pesimismu a k zanedbávání péče o tyto lidi jak ve zdravotním institucích, tak v rodinách. S tím nepřímo souvisí i Emersonova definice stáří, kdy je označováno jako řeka, do které se vlévají všechny choroby. Haškovcová uvádí, že stáří a nemoci jsou pokládány za synonyma. Cicero zase shledává stáří za nešťastné a bédné z těchto čtyřech důvodů; stáří nás odvádí od veřejné činnosti, oslabuje tělo, odnímá nám prý všechny tělesné radosti a rozkoše a není již daleko od smrti... Všechny tyto záporné aspekty a mnoho dalších mohly vést Charváta k jeho tvrzení, že mladí lidé se přestávají stydět za to, že je staří nezajímají. Navzdory tomu Waugh správně podotýká, že mládež dneška by měla občas uvážit, že bude stářím zítřka. Přínosným uvědoměním také označujeme výrok Ladislava Klímy, který prohlašuje, že stupeň úcty ke stáří udává stupeň ušlechtilosti a pravé ceny u všech národů a kultur. Teď mírně odbočíme a zmíníme nápaditou myšlenku Skinnera: „Když geront přednáší, je to jako když pes jde po zadních nohách. Nedělá to dobře – ale jste překvapeni, že to vůbec dokázal“. Význam Skinnerovy myšlenky samozřejmě nemusíme vztahovat jen k samotnému přednášení, ale můžeme ho převést na jejich celkové počínání obecně. Ale v čem je tedy ten rozdíl? Pokud si stále pokládáme i po zmíněných myšlenkách tuto otázku, Neugartenová také přichází se zajímavým poznatkem, že staří mohli jednoduše přijmout jinou představu o stáří než lidé středního věku. Opět se ještě odkážeme na Cicera, který již pozitivněji připomíná, že lidský věk má svůj průběh přesně stanovený, a je to jediná cesta přírody, a to docela prostá. Každému životnímu období je přidělen vhodný a pravý čas, takže jak nedostatek sil u chlapců, tak bujnost u jinochů, vážnost ve věku již ustáleném a zralost ve stáří, má do sebe něco přirozeného a toho všeho se dá využít v pravý čas. Na závěr zmíníme Bühlerovou, která jeden ze smyslů stáří nachází v myšlence, kterou zformulovala do této věty: „Teprve stáří často ukáže, co v člověku je a oč v jeho životě šlo.“

Sociální status seniorů

Sociální status seniorů je v postmoderní společnosti úzce spjat se společenským postavením, které pramení z naší instinktivní potřeby zařadit sebe samotného s ostatními do hierarchického pořadí podle různých rysů, respektive podle míry materiálního bohatství, moci, prestiže a vzdělání. Anthony Giddens definuje sociální status jako prestiž, kterou má určitá skupina v očích jiných členů společnosti.

V 19. století se vyspělý svět zaměřil na výkon jednotlivce. Tělesná kondice se stala rozhodujícím faktorem, a tak společnost započala nadřazovat mládí a výkon nad stářím a zkušenostmi. Tím obecně můžeme odůvodnit nízký status seniorů v rozvinutých zemích, protože právě oni mají omezený přístup k finančním zdrojům, jež jsou ve většině případů závislé na státních rozpočtech. Proto se ve vyspělých industrializovaných společnostech někdy pohlíží na staré lidi jako na břemena, zejména když se zvyšuje průměrný věk a počet důchodců vzrůstá. Přesněji řečeno, v roce 2050 by měl podle dosavadních odborných hypotéz Eurostatu vzrůst podíl populace seniorů v zemích Evropské unie na 29,9%. Avšak některá společenství, například asijská, starší lidi ctí, jelikož je považuje za studnice nahromaděných vědomostí a moudrosti. Konkrétněji v Japonsku si starých lidí váží a pečují o ně, což je bráno jako samozřejmost a péče o staré připadá zpravidla snaše. Věk je tu synonymem pro zkušenost, autoritu a právo chovat se podle vlastního uvážení³.

Proč tomu tak není u nás? Ono se řekne – senioři. Ale co to slovo vlastně znamená? Výraz mající svůj původ v latině a znamenající staří? Od čehož je odvozen další termín, a to senilita, který má v neodborném podání už převážně hanlivý význam? A proč ho má? Laické vykládání si pojmů totiž od své podstaty vychází z pocitů a dojmů. Dnes se setkáváme s obrazem seniora, který odčerpává ze společnosti finanční zdroje, a tento obraz není nijak kompenzován. Toto vede k nevraživému mezigeneračnímu postoji vůči starým lidem.

Ageismus

S pojmem ageismus, který vzniknul v minulém století, se v moderní společnosti často setkáváme. Robert N. Butler ho v roce 1968 formuloval takto: „Ageismus můžeme chápat jako proces systematického stereotypizování a diskriminace lidí pro jejich stáří, podobně jako se rasismus a sexismus vztahují k barvě pleti a pohlaví. Staří lidé jsou kategorizováni jako senilní, rigidní ve svém myšlení a způsobech, staromódní v morálce a dovednostech... Ageismus dovoluje mladším generacím vidět starší lidi jako odlišné od nich samých, a proto jim brání, aby se se staršími lidmi identifikovaly jako s lidskými bytostmi... Ageismus je manifestován širokým spektrem fenoménů jak na individuální, tak na institucionální úrovni: stereotypy a mýty, otevřené opovržení a averze nebo jednoduše vyhýbání se kontaktu, diskriminační praktiky v bydlení, v zaměstnání a službách všeho druhu, přídomky, kreslené seriály a vtipy. Někdy se ageismus stává účelnou metodou, jakou společnost propaguje pohledy na starší osoby, s cílem setřást část vlastní zodpovědnosti vůči nim. Jindy ageismus slouží jako vysoce osobní objektiv chránící osoby mladší (obvykle ve středních letech) – často za vysokou emocionální cenu – před přemýšlením o věcech, kterých se bojí (stárnutí, nemoc, smrt).“ Ageismus je úzce pojen s diskriminací, kterou Erdman B. Palmore v roce 1990 definoval jako „jakýkoliv předsudek proti nebo ve prospěch věkové skupiny. Předsudky vůči věkové skupině jsou negativní stereotypy vůči této skupině nebo negativní postoje založené na stereotypu.“ Jak můžeme pozorovat, diskriminační chování vůči seniorům je založeno na předsudcích, které mimo jiné popisuje Tamara Tošnerová a uvádí pět nejčastějších nekriticky přijímaných představ o stáří v České republice:

Staří lidé jsou všichni stejní.
Stáří mužů a žen je stejné.
Staří nemají čím společnosti přispět.
Stáří je křehké – potřebuje péči.
Stáří je ekonomickou zátěží společnosti.

³ Příklad je čerpán z encyklopedie Člověk vydané Knižním klubem

Přitom se snažíme jako společnost deklarovat v mnohých dokumentech (např. dokumenty OSN – Všeobecná deklarace lidských práv, Mezinárodní akční plán pro problematiku stárnutí, Zásady pro seniory – u nás můžeme zmínit Národní program přípravy na stárnutí na období let 2003 až 2007 a zákon č. 108/2006 Sb.), že náš vztah a postoj k seniorů si zasluhuje individuální přístup, naši pozornost, zájem a snahu o porozumění starých lidí.

Důchodová krize očima Margaret Thatcherové

Po celé dějiny lidstva spoléhala většina lidí tradičně na neformální pomoc a zabezpečení rodinou, kmenem nebo komunitou. Takto tomu zůstává u značné části světové populace dodnes, zejména pak v rozvojové části světa. V postmoderních společnostech přejímá tuto úlohu stát a co se týče evropského důchodového modelu, začíná mít závazek státu status hrozby pro veřejné rozpočty. Bývalý komisař EU 15⁴ pro vnitřní trh a daně Frits Bolkenstein přiznal, že Evropa stojí před „časovanou bombou důchodů“, a uvedl, že poměr mezi počtem pracujících a počtem důchodců se do roku 2040 sníží ze 4:1 na méně než 2:1 v EU 15. Prognózy pro Českou republiku jsou dle ČSÚ téměř podobné⁵. M. Thatcherová ve své knize Umění vládnout uvádí: „Země kontinentální Evropy šláply do pasti, ze které, jak se zdá, není bezbolestného úniku. Nikdo samozřejmě nemohl vědět přesně, kam demografický vývoj povede. Ale už několik let věděly vlády celkem dobře, že to, co slibují důchodcům, si nemohou dovolit... Není tedy vůbec jasné, jak se země kontinentální Evropy hodlají se svými problémy vypořádat. Někdo ale bude zklamán – buď důchodci, nebo pracující. A zdá se, že toto zklamání bude větší, než naznačují oficiální čísla. Nestačí totiž popsat problém z hlediska státních financí; pochopit ho lze pouze z hlediska mezigenerační rovnosti. To není žádná spekulativní otázka. Jestliže od jedné generace čekáme, že v zájmu jiné generace ponese nepřiměřené břemeno, je jisté, že se tomu bude chtít všemi prostředky vyhnout.“

Margaret Thatcherová uvádí své jasné stanovisko. Chyba je nebo spíše byla na straně vlád. A proto se dnes v Evropě, potažmo České republice, potýkáme s mnohými krizovými podobami budoucnosti prezentované nejen médií, ale i politiky a vlastně i námi. A přitom se zdá tak jednoduché zkusit změnit naše vlastní hodnoty a priority. Můžeme se tak stát všichni bohatí, vlivní a mocní. Sice ne materiálně, ale lidsky. Což předchází tomu být úspěšnou moderní společností. Zbavme se našich předsudků o seniorech a snažme se ctít fakt, že vše, co dnes máme, pramení z jejich úsilí zajistit nástupnické generace.

Cíle a základní charakteristika sociálních služeb v problematice stáří

Podpora integrace a nezávislosti systémem sociálních služeb směřuje k začlenění uživatelů do běžného života společnosti, k jejich seberealizaci a uplatnění ve společnosti, čímž předchází sociálnímu vyloučení a usiluje o získání, obnovení či posílení samostatnosti uživatele v největší možné míře a nečiní jej na poskytované službě závislým. Sociální služby pro seniory musí zejména naplňovat tyto charakteristiky: kvalitu, dostupnost, efektivnost, individualizaci, komplexnost, variabilitu, kontrolovatelnost, inovativnost a flexibilitu. Podle § 2 zákona č. 108/2006 Sb. musí rozsah a forma pomoci a podpory poskytnuté prostřednictvím sociálních služeb zachovávat lidskou důstojnost fyzických osob v nepříznivé sociální situaci (dále jen „osoba“).

Vymezení některých pojmů zákonem č. 108/2006 Sb.

Sociální služba je činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu fyzickým osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. *Přirozené sociální prostředí* je rodina a sociální vazby k osobám blízkým, domácnost osoby a sociální vazby k dalším osobám, se kterými sdílí domácnost, a místa, kde osoby pracují, vzdělávají se a realizují běžné sociální aktivity.

⁴ Staré členské země EU, před rozšířením v roce 2004

⁵ Podle informací Českého statistického úřadu budou v roce 2035 osoby starší 60 let tvořit třetinu české populace

Podle § 49 a 50 zákona č. 108/2006 Sb. se v domovech pro seniory poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Tato služba obsahuje tyto základní činnosti:

- a) poskytnutí ubytování,
- b) poskytnutí stravy,
- c) pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu,
- d) pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu,
- e) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,
- f) sociálně terapeutické činnosti,
- g) aktivizační činnosti,
- h) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Profily námi šetřených domovů pro seniory

Informace uvedené v následujících řádcích tohoto článku byly čerpány z informací přímo poskytnutými domovy a z jejich internetových stránek.

Domov důchodců Černožice

Domov důchodců je umístěn v památkově chráněné budově Sehnoutkova domu architekta Otakara Novotného (žáka Jana Kotěry) v Černožicích. V současné době slouží jako Domov důchodců Černožice osmdesáti seniorům, kteří jsou rozděleni do dvou skupin.

První skupinou jsou senioři se středně těžkou, těžkou až úplnou závislostí na pomoci jiné fyzické osoby, ti pak obývají klasický domov pro seniory. Druhou skupinou jsou senioři s chronickým duševním onemocněním, senioři se stařeckou, Alzheimerovou demencí a ostatními typy demence, kteří jsou středně těžce, těžce nebo úplně závislí na pomoci jiné fyzické osoby. Klienti jsou ubytováni na převážně dvoulůžkových nebo třílůžkových pokojích, které jsou mimo zmíněná lůžka již samy vybaveny nočním stolem, uzamykatelnou šatní skříň pro každého klienta, stolem, židlemi, stropním světlem. Mimo pokoj jsou klientům k dispozici společná toaleta (na patře), koupelna (na patře), lednice (na patře), společenská místnost s televizí (na patře), jídelna, knihovna s čítárnou, kulturní místnost, místnost pracovních činností, zahrada a kaple. Poskytovaná péče zahrnuje pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, aktivizační činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Klientovi je poskytována také kvalitní ošetrovatelská péče, kterou zajišťují kvalifikované všeobecné sestry jež mají na starosti podávání léků, aplikace injekcí, odběry krve, ošetřování ran apod. O klienty pečují také fyzioterapeutka, která vede léčebný tělocvik, provádí masáže, cvičí s klienty na lůžku, nacvičuje chůzi, aplikuje elektroterapii a magnetoterapii. Do zařízení pravidelně dochází praktický lékař, diabetolog, psychiatr a oční lékař. Domov důchodců Černožice se snaží pořádat různé kulturní akce, zve živou hudbu, oslavuje společně narozeniny svých klientů, pořádá besedy se zajímavými lidmi, jezdí na výlety a chodí na procházky. V kapli, která domovu přísluší, se konají pravidelné bohoslužby.

Domov důchodců Hradec Králové (Dále jen „DD HK“)

Domov Důchodců Hradec Králové se nachází v periferní části uvedeného města v příjemném prostředí. Celková kapacita umožňuje poskytování služeb 359 klientům, z nichž 297 obývá Domov pro seniory a 62 Domov pro seniory s demencí. Celkový počet pracovníků je v současné době 169.

Činnost organizace Domova důchodců Hradec Králové se zaměřuje na poskytování pobytové sociální služby seniorům, kteří mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby, a seniorům se stařeckou, Alzheimerovou demencí a ostatními typy demencí, kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu těchto onemocnění a jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby a přizpůsobení režimu jejich specifickým potřebám.

Zajišťuje také komplexní ošetrovatelskou péči o své klienty. K dispozici je zde praktický lékař a specialista, jež sem dochází na pravidelné návštěvy. Vlastníkem budovy je Královehradecký kraj, který ji předal do správy DD HK s právem hospodaření. Celý areál domova má výměru cca 30 569 m². Z toho technické vybavení (kotelna, garáž) činí 240 m², zahrada 25200 m², zastavěná plocha 5156 m². Zastavěnou plochu tvoří 2 propojené budovy sloužící pro ubytování uživatelů vč. zázemí, tj. kuchyň, prádelna, údržba, kanceláře. Ve dvoupodlažní budově z r. 2002 je ubytování pro 62 uživatelů, v šestipodlažní budově z roku 1965 je ubytováno 297 uživatelů vč. 62 uživatelů domova se zvláštním režimem. Co se interních poskytovaných služeb týče, klienti mohou využívat kadeřnictví, prodejnu občerstvení, místnosti pracovní terapie, bazén, tělocvičnu a řadu dalších zařízení. K zajištění osobní hygieny jejich klientům slouží moderně vybavené koupelny. K dispozici je také kuchyně a prádelna. Domov důchodců Hradec Králové pořádá pro své klienty nejrůznější kulturní akce a volnočasové zájmové aktivity.

Úvodní shrnutí

Nastínili jsme některá témata související s problematikou stáří, uvedli jisté pojmy, které se jimi zabývají, stanovili hypotézy a přehledně shrnuli strukturu textu tak, aby se v něm dalo co nejnadhěji orientovat. Po této kapitole již následuje samotná podstata naší práce, tedy to, čemu jsme mnohé obětovali, ale v první řadě to, co nám mnohé dalo. Naším přáním je, abyste zde i Vy našli co nejvíce zajímavých zjištění, podnětů a odůvodnění pro zamyšlení se nad tím, v čem nás staří lidé obohatili a v čem nás neustále obohacují.

Použitá metodika

Jedním z hlavních rysů naší práce je popsat a zabývat se uvedenou problematikou z širokého spektra výstupů ze společnosti. Proto jsme využili 5 různých prostředků zjišťování, mezi něž patří dotazníky, ankety, besedy, zpověď a esejistická soutěž. Pro přehlednost práce je každý jednotlivý výstup zpracován po metodické stránce zvlášť v této kapitole. Kopie dotazníků a pracovních listů jsou uvedeny v přílohách.

Dotazník D/1

- Forma:** Anonymní dotazníkové šetření
- Výběrový soubor:** 140 respondentů náhodně vybraných v centru města Hradce Králové, MŠ Sluníčko v HK, ZŠ Jiráskovo náměstí v HK, SOŠ veterinární HK a Gymnázium Boženy Němcové v HK
- Předmět zjišťování:** „Oblíbenost“ seniorů
- Cíl:** Stanovit hodnotu námi vytvořeného indexu oblíbenosti, jež by měl symbolicky charakterizovat vztah veřejnosti k seniorům, korespondovat s aktuálním sociálním statusem seniorů ve společnosti a potvrdit či vyvrátit námi stanovené hypotézy

Stanovení výběrového souboru a výpočtu indexu

Výběrový soubor 140 respondentů byl sestaven tak, aby měl co nejvíce vypovídající hodnotu. Výsledky dotazníkového šetření jsou základem pro stanovení bodového indexu oblíbenosti seniorů dle 7 posuzujících věkových kategorií, z nichž je v každé téměř rovné zastoupení obou pohlaví. Dotazník se skládal ze čtyř otázek popisujících vztah a postoj respondenta k seniorům. Na každou z nich měl respondent na výběr ze čtyř možností odpovědí, z nichž odpověď „a“ je ohodnocena nejvyšším počtem bodů (3) a vyjadřuje nejkladnější možný postoj k dané otázce. Naopak odpověď „d“ je ohodnocena nejnižším počtem bodů (0) a stanovuje nejzápornější postoj. Celkový index oblíbenosti pro každou kategorii je pak průměrem všech získaných bodů v dané kategorii.

Tabulka 1.1

Stanovení stupně oblíbenosti seniorů dle indexu

Hodnota indexu (v bodech)	Stupeň oblíbenosti (slovní vyjádření)
0,0 – 0,5	negativní
0,6 – 1,0	převážně negativní
1,1 – 1,5	mírně negativní
1,6 – 2,0	mírně pozitivní
2,1 – 2,5	převážně pozitivní
2,6 – 3,0	pozitivní

Dotazník D/2

- Forma:** Anonymní dotazníkové šetření
- Výběrový soubor:** 150 respondentů náhodně vybraných v centru města Hradce Králové, ZŠ Jiráskovo náměstí v HK, SOŠ veterinární v HK, Gymnázium Boženy Němcové v HK a 14 členů personálu DD
- Předmět zjišťování:** Vztah společnosti k procesu stárnutí a posléze i k představě vlastního stáří, ponětí společnosti o životě v domovech pro seniory

Cíl: Určit představy společnosti o stáří, stárnutí a smýšlení o životě v domovech pro seniory, potvrdit či vyvrátit námi stanovené hypotézy

Stanovení výběrového souboru

Výběrový soubor respondentů z řad široké veřejnosti je věkově rovnoměrně rozvrstven do pěti kategorií (obdobně jako v případě dotazníkového šetření D/1 s tím, že jsou vynechány první dvě kategorie). V šetření nebyl kladen důraz na rovné zastoupení mužů a žen, přesto však bylo docíleno příznivého poměru. Zvláštní kategorií tvoří personál domovů pro seniory složený ze sociálních pracovníků a zdravotních sester.

Dotazník D/3

Forma: Anonymní (na přání dle potřeby možnost výpomoci) dotazníkové šetření, přičemž každý dotazník byl rozčleněn do tří částí;

- Otázky
(forma: otázka – možnost výběru z několika předem daných odpovědí)
- Tvrzení
(forma: tvrzení – možnost toto tvrzení popřít nebo s ním souhlasit)
- Doplnění
(forma: nedokončená věta, kterou je možno jakkoliv libovolně doplnit)

Výběrový soubor: 23 seniorů žijících v DD

Předmět zjišťování: Názory seniorů v DD týkající se jejich osoby, domova pro seniory, moderní společnosti a dění v ní

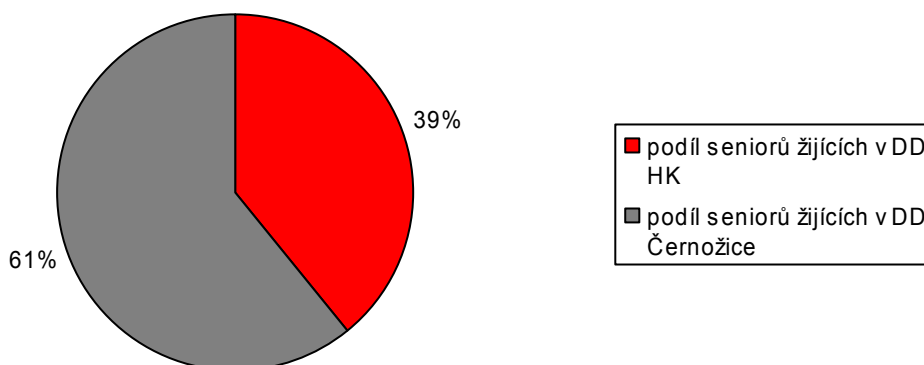
Cíl: Vytvořit obraz společnosti seniorů v DD prostřednictvím jejich vlastních výpovědí a potvrdit či vyvrátit námi stanovené hypotézy

Stanovení výběrového souboru

Výběrový soubor 23 respondentů byl sestaven podle myšlenkových možností a dovedností samotných seniorů, tzn. s přihlédnutím na jejich duševní stav, ochotu spolupracovat a zamýšlet se nad danou problematikou. Na základě těchto kritérií bylo pro nás možné spolupracovat s 9 klienty z DD HK a 14 klienty z DD Černožice. Jejich průměrný věk činil 80 let a průměrná délka pobytu byla 31 měsíců, tedy přibližně dva a půl roku.

Graf 3.1

Poměr dotazovaných seniorů podle DD, ve kterém žijí

Dotazník D/4

- Forma:** Anonymní dotazníkové šetření
- Výběrový soubor:** 20 sociálních pracovníků a 20 zdravotních sester v DD (jiný než u D2)
- Předmět zjišťování:** Vztah personálu k procesu stárnutí a posléze i k představě vlastního stáří, náhled personálu na život v DD
- Cíl:** Vytvořit obraz společnosti seniorů žijících v DD prostřednictvím náhledu jiných osob, kteří s ní jsou v soustavném blízkém kontaktu

Anketa A/1

- Forma:** Terénní anketa
- Výběrový soubor:** 50 seniorů žijících v DD HK a DD Černožice a 50 seniorů náhodně oslovených v centru města Hradec Králové
- Předmět zjišťování:** Spokojenost seniorů se svojí finanční situací a výší svého důchodu
- Cíl:** Jednoduchou formou zmapovat spokojenost seniorů žijících v DD a seniorů v DD nežijících se svojí finanční situací a výší pobíraného důchodu a navzájem tyto dvě skupiny porovnat, potvrdit či vyvrátit námi stanovené hypotézy

Anketa A/2

- Forma:** Terénní a elektronická anketa
- Výběrový soubor:** 133 náhodně oslovených lidí v centru města Hradec Králové, v ZŠ Jiráskovo náměstí v HK a pomocí internetu

Předmět zjišťování: První asociačně vybavená lidská povahová vlastnost respondentů při slově *důchodce*

Cíl: Zjistit povahu převládajících vlastností, které charakterizují v očích veřejnosti staré lidi, a určit, zdali převládají spíše kladné, záporné, neutrální nebo v tomto ohledu neurčitelné, potvrdit či vyvrátit námi stanovené hypotézy

Beseda B/1

Téma besedy: Já a svět

Výběrový soubor: Senioři z DD HK a DD Černožice

Předmět zjišťování: Postoje seniorů v domovech k různým společenským otázkám

Cíl zjišťování: Potvrdit či vyvrátit námi stanovené hypotézy

Beseda B/2

Téma besedy: Já a rodič

Výběrový soubor: Žáci 4. třídy ZŠ Jiráskovo náměstí

Předmět zjišťování: Postoj žáků 1. stupně k DD jako k místu, kde hojný počet seniorů tráví či musí trávit své stáří

Cíl zjišťování: Potvrdit či vyvrátit námi stanovené hypotézy

Beseda B/3

Téma besedy: V čem jsme jiní?

Výběrový soubor: 7. a 9. třída ZŠ Jiráskovo náměstí

Předmět zjišťování: Náзор žáků 2. stupně na mezigenerační rozdíly, jež mezi nimi a seniory vznikají, a hledání příčin jejich vzniku

Cíl zjišťování: Potvrdit či vyvrátit námi stanovené hypotézy

Zpověď Z/1

Forma: Volná zpověď klienta DD doplňovaná našimi otázkami a zaznamenávána pomocí diktafonu

Výběrový soubor: 1 senior žijící v domově důchodců

Cíl: Zveřejnit životní příběh, jehož osud ovlivnil do značné míry právě domov důchodců

Esejistická soutěž S/1

- Zadání:** Esejistická soutěž mezi studenty Gymnázia Boženy Němcové v HK o nejlepší esej vypovídající o pohledu mladé generace na seniory
- Výběrový soubor:** Dobrovolně přihlášení studenti Gymnázia Boženy Němcové v HK
- Cíl:** Nalézt originální text, kterým lze široce interpretovat postoj a náhled mladé generace k seniorům

Souhrnné výsledky zjišťování

Výstup z dotazníkového šetření D/1

Zadáno dotazníků: 140, zpracováno: 140

Tabulka 1.2

Index oblíbenosti seniorů dle jednotlivých kategorií

Kategorie	Věkové ohraničení (v letech)	Hodnota indexu (v bodech; slovní vyjádření)
Předškolní věk	00 – 05	2,9 pozitivní postoj
Mladší školní věk	06 – 11	2,4 převážně pozitivní
Pubescenti	12 – 15	1,9 mírně pozitivní
Adolescenti	16 – 20	2,4 převážně pozitivní
Mladší dospělost	21 – 35	2,6 pozitivní
Střední dospělost	36 – 45	2,5 převážně pozitivní
Starší dospělost	46 – 60	2,5 převážně pozitivní

Komentář: Nejvyšší oblíbenosti se senioři těší od dětí v předškolním věku, naopak nejnižší od pubescentů. Celkově se však senioři těší od celé společnosti převažující oblíbě.

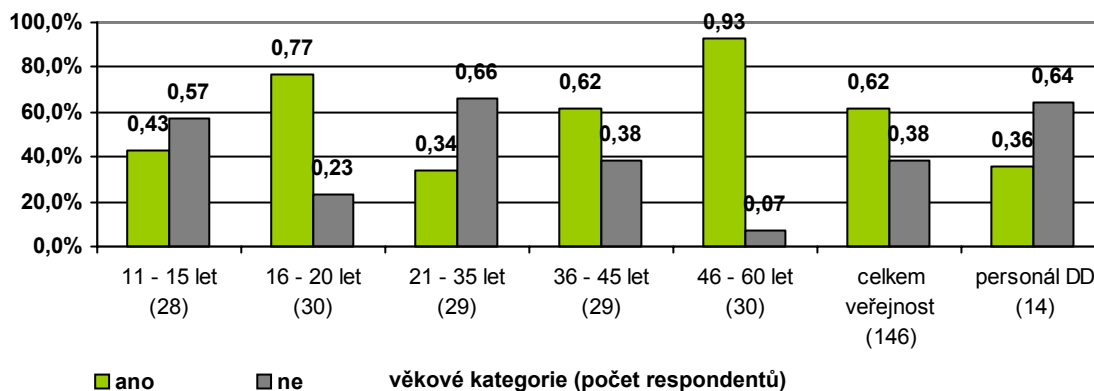
Výstupy z dotazníkového šetření D/2

Zadáno dotazníků: 150, zpracováno: 146 za veřejnost

Zadáno dotazníků: 25, zpracováno: 14 za personál DD

Graf 2.1

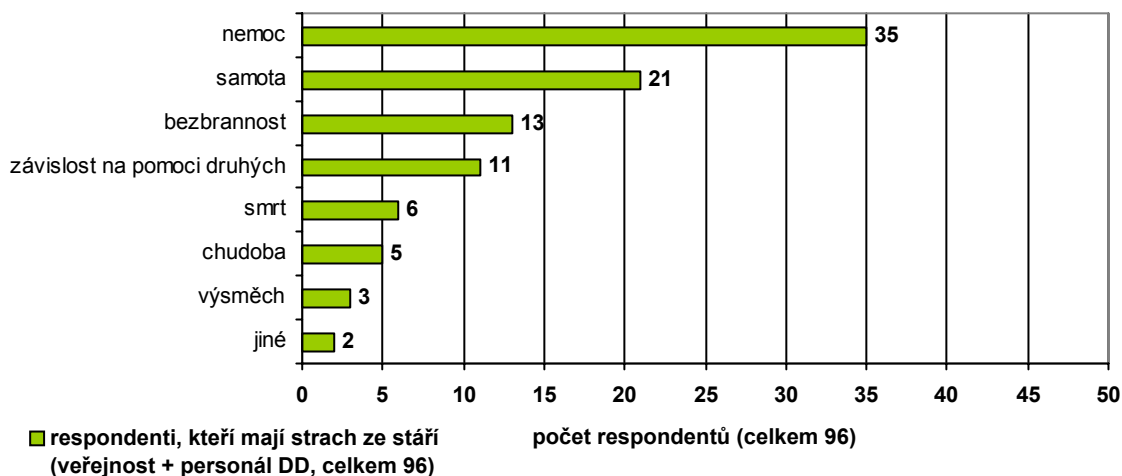
Otázka číslo 1: Máte strach ze stáří?

Komentář: Ve věkové kategorii 46 – 60 let je největší procento kladných odpovědí (93%). Naopak ve věkové kategorii 21 – 35 let a v kategorii personál DD je největší procento záporných odpovědí (66% a 64%).

Graf 2.1.1

Otázka číslo 1.1: Proč máte strach ze stáří? Čeho se obáváte?

Komentář: Lidé, obávající se nemoci, samoty, bezbrannosti a závislosti na pomoci druhých ve stáří jsou zejména z věkových kategorií 21 – 60 let a z kategorie personál DD. Strach ze smrti, chudoby a výsměchu se objevil pouze u kategorií 11 – 20 let.

Závěrečné shrnutí k otázce číslo 1.2: Proč nemáte strach ze stáří?

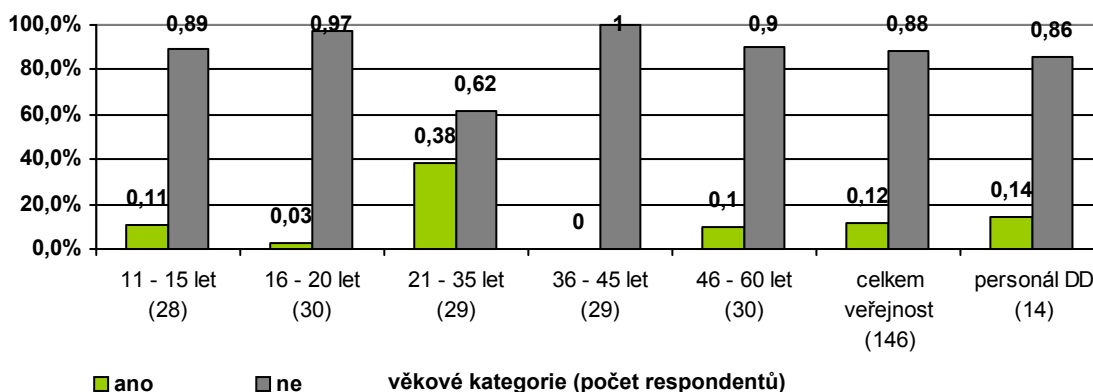
Téměř většina respondentů (veřejnost + personál DD, celkem 64) uvedla, že strach ze stáří nemá, protože ho považuje za přirozené.

Závěrečné shrnutí k otázce číslo 2: Jak by pro Vás mělo vypadat ideální stáří?

Přání být zdravý dominuje u 65,6% dotazovaných, v materiálním zabezpečení spatřuje ideální stáří 26,3%, což dohromady činí 91,9%. 71,9% respondentů uvádí v rodině a 23,3% po boku partnera.

Graf 2.2

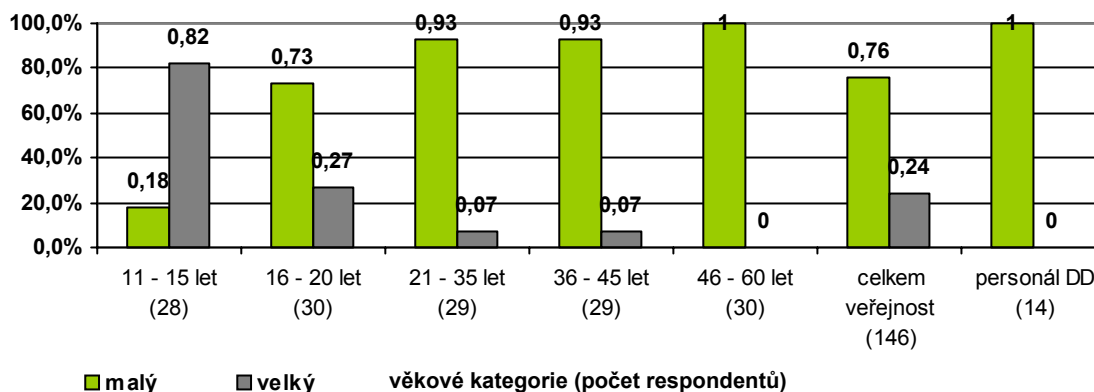
Otázka číslo 3: Chtěli byste strávit své stáří v domově důchodců?

Komentář: Průřezem všech věkových kategorií včetně personálu DD převažuje záporná odpověď k dané otázce. Zajímavé však jsou hodnoty za kategorii 21 – 35 let, kde je značně vyšší procento kladných odpovědí než u zbývajících skupin respondentů. Postoj veřejnosti je téměř identický s postojem personálu DD.

Graf 2.3

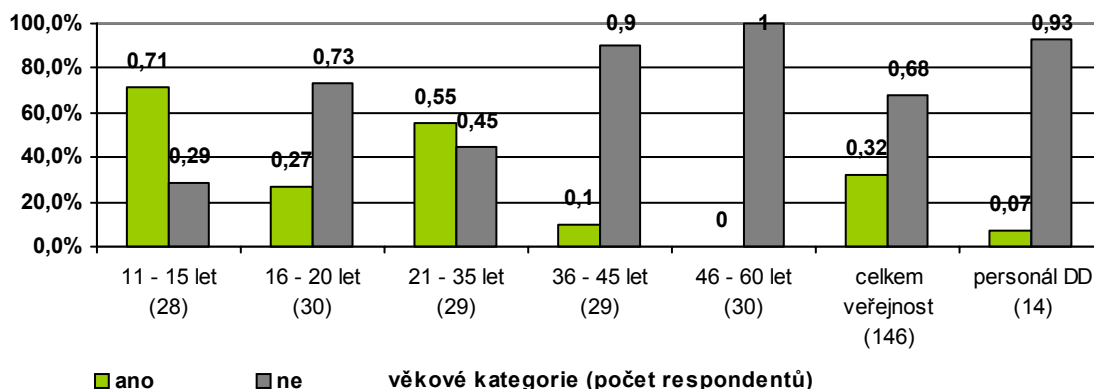
Otázka číslo 4: Preferovali byste malý nebo velký domov důchodců?

Komentář: U všech kategorií dotazovaných až na kategorii 11-15 let přesahuje volba malého, rodinného DD hodnotu 70%, což vede k podobnosti celkového postoje veřejnosti k dané otázce se společným stanoviskem zaměstnanců DD.

Graf 2.4

Otázka číslo 5: Vnímáte seniory díky jejich věku jako větší autority?

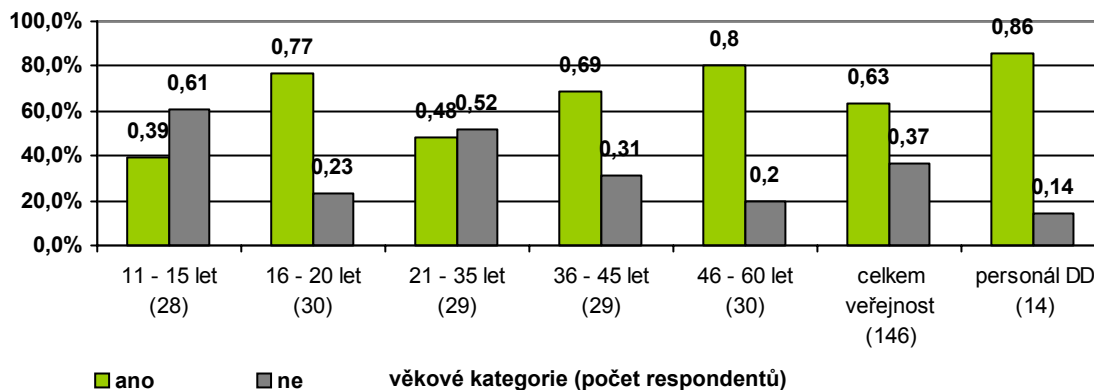
Komentář: V trendu počtu kladných odpovědí klesajících s přibývajícím věkem dotazovaných vyčnívá postoj kategorie 16 – 20 let. Celkově veřejnost nevnímá seniory jako větší autority vzhledem k jejich věku. To samé ve vyšší míře platí u pracovníků DD.

Závěrečné shrnutí k otázce číslo 6: Co si myslíte, že je na stáří nejhorší?

Nejfrekventovanějšími odpověďmi byla vyšší náchylnost k nemocem, samota a nedostatek finančních prostředků. Tyto postoje dohromady zaujímaly 72,5% odpovědí. 18,1% uvádí pokles fyzické zdatnosti a 5% dotazovaných jmenuje pocit blížící se smrti. 3,1% respondentů konstatovalo, že demence je tím nejhorším na stáří. Toto stanovisko se vyskytlo pouze u kategorie 16 – 20 let.

Graf 2.5

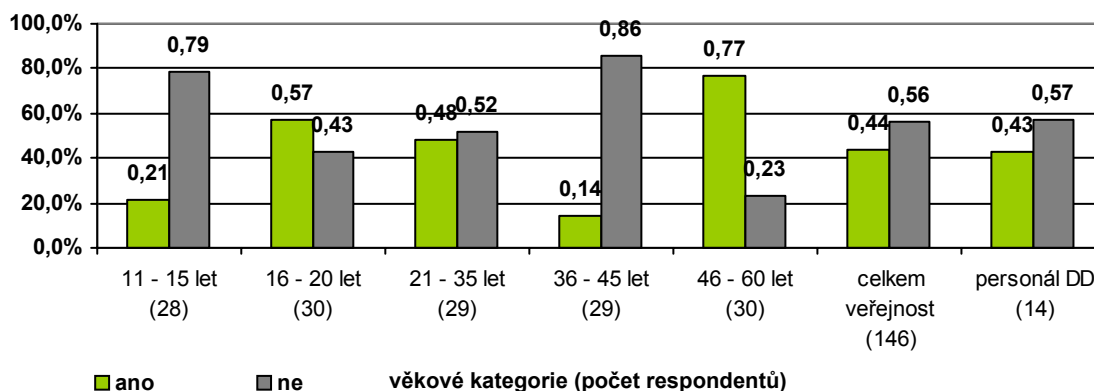
Otázka číslo 7: Myslíte si, že seniorům hrozí riziko vyloučení ze společnosti?

Komentář: Více jak 60% veřejnosti a zaměstnanců DD si myslí, že seniorům hrozí riziko vyloučení ze společnosti.

Graf 2.6

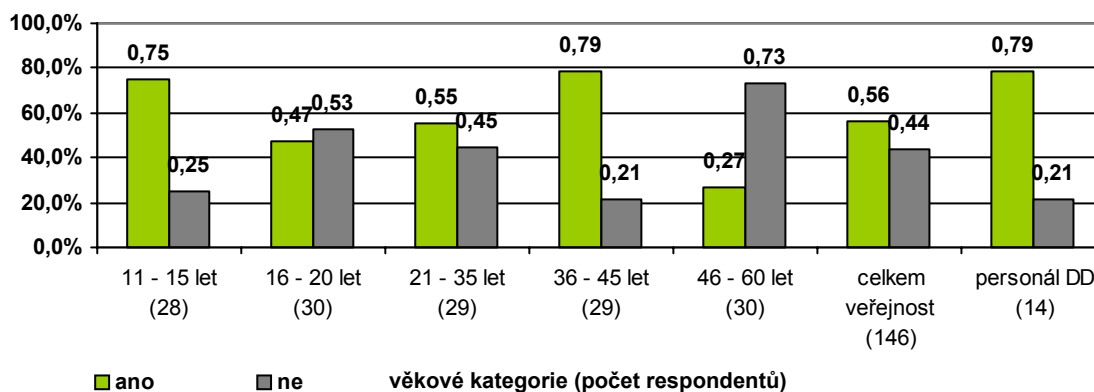
Otázka číslo 8: Myslíte si, že být seniorem znamená stát se méně uznávaným společností?

Komentář: Téměř shodné procento veřejnosti a personálu DD si myslí, že být seniorem neznámá stát se méně uznávaným společností. Avšak lidé v předdůchodovém věku se obávají, že ano (77%).

Graf 2.7

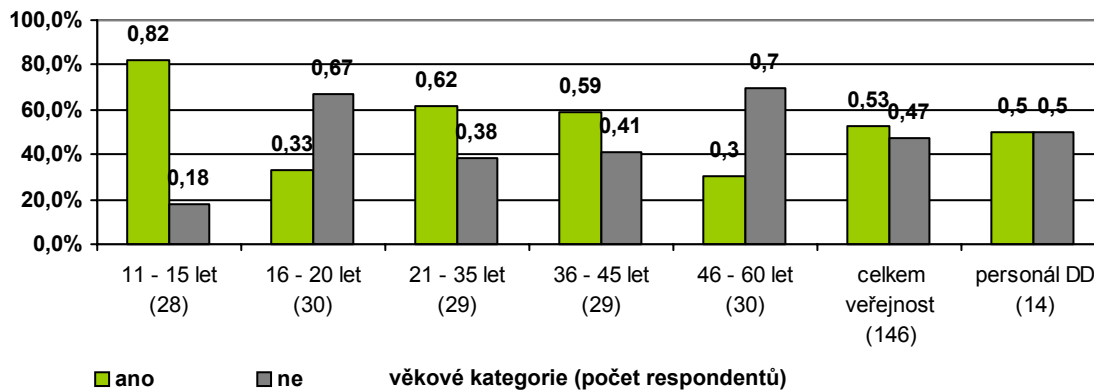
Otázka číslo 9: Myslíte si, že jsou senioři v domovech důchodců spokojeni?

Komentář: Více jak polovina z řad veřejnosti a více jak tři čtvrtiny personálu DD se domnívá, že senioři v domovech důchodců jsou spokojeni. V kategorii 46 – 60 let si však lidé myslí, že nejsou spokojeni.

Graf 2.8

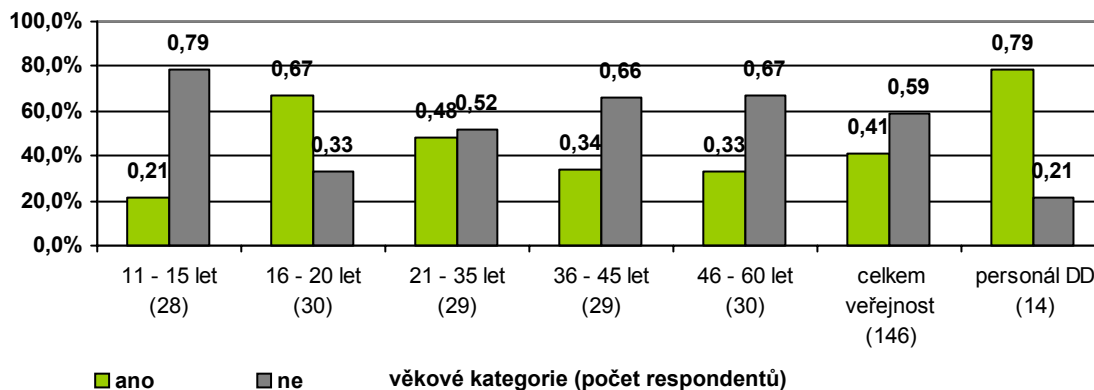
Otázka číslo 10: Myslíte si, že jsou senioři v domovech důchodců aktivní a podnikaví?

Komentář: Téměř polovina dotazovaných z řad veřejnosti a personálu DD si myslí, že jsou senioři v domovech důchodců aktivní a podnikaví. Z kategorie 11 – 15 let si to však myslí 82%.

Graf 2.9

Otázka číslo 11: Myslíte si, že jsou senioři v domovech důchodců odříznutí od rodiny?

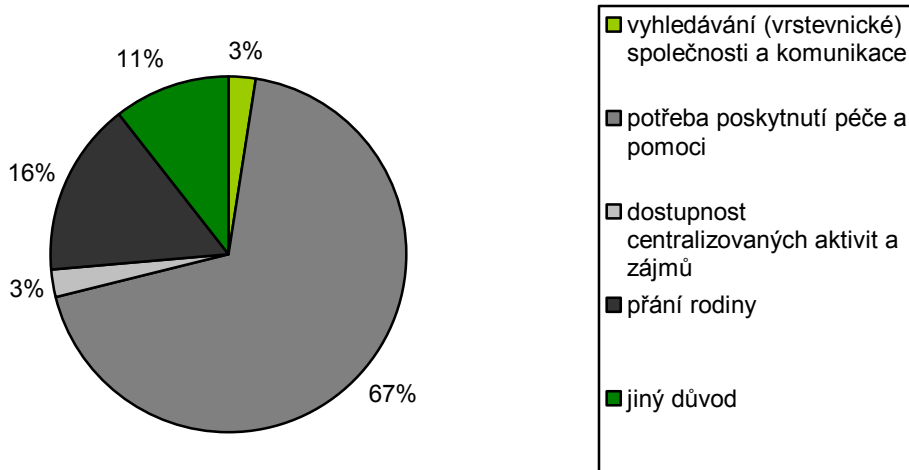
Komentář: Personál DD se domnívá, že senioři v domovech důchodců jsou odříznutí od rodiny (79,5%). Veřejnost (59%) však předpokládá, že senioři zde odříznutí od rodiny nejsou. Výjimku tvoří postoj v kategorii 16 – 20 let, kde se 67% dotazovaných domnívá, že jsou.

Výstup z dotazníkového šetření D/3

Výběrový soubor: 23 seniorů žijících v domovech pro seniory

Graf 3.2

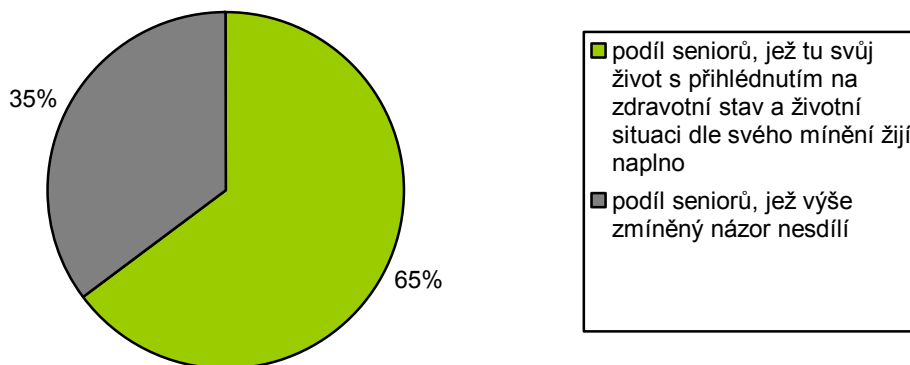
Otázka číslo 1: Z jakého důvodu jste v domově pro seniory?

Komentář: Většina dotazovaných klientů DD uvedla, že hlavní příčinou jejich pobytu v tomto zařízení je potřeba poskytnutí péče a pomoci. Ti respondenti, jež označili jako příčinu *jiný důvod*, uvedli, že tomu tak bylo na vlastní přání či kvůli nutnému a již započatému pobytu svého druha či družky.

Graf 3.3

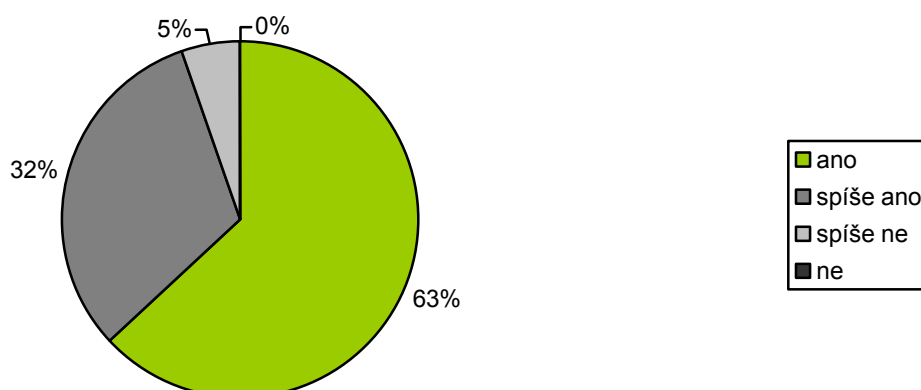
Tvrzení číslo 1: Svůj život tu vzhledem s přihlédnutím k věku a životní situaci žiji naplno.

Komentář: Většina klientů DD je toho názoru, že tu svůj život s přihlédnutím k věku žije naplno.

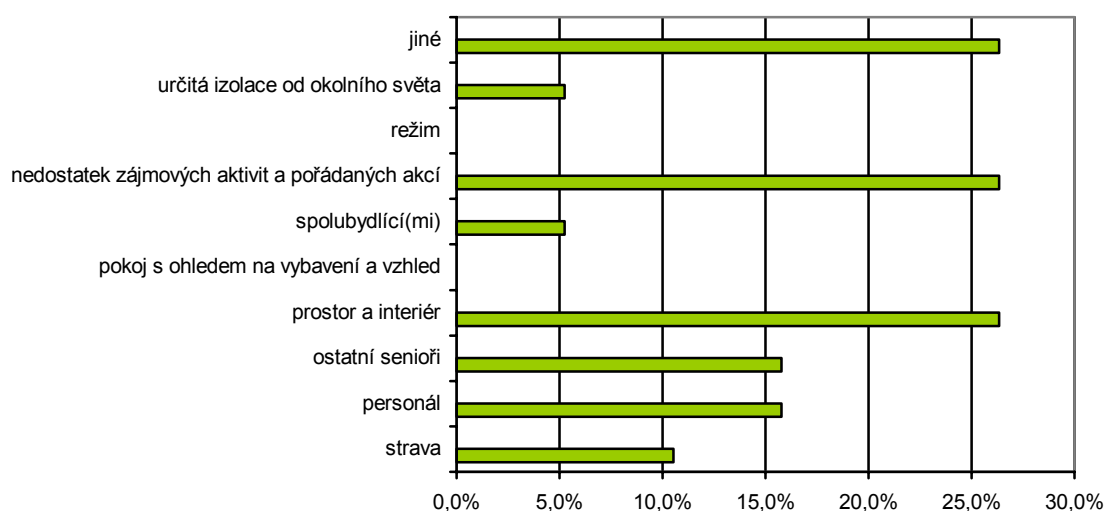
Graf 3.4

Otázka číslo 2: Jste obecně spokojen(ý/á) s pobytem v domově pro seniory?

Graf 3.5

Otázka číslo 3: S čím zde nejste spokojeni?

Komentář ke Grafu 3.4, 3.5 a Doplnění 1, 2 a 3:

Většina dotazovaných klientů DD je se svým pobytem v něm plně nebo téměř plně spokojená. Procento méně spokojených až nespokojených seniorů je téměř zanedbatelné.

Co se nejčastěji záporně hodnocenou složkou vlastností DD, kde dotazovaní seniři žijí, týče, nejvyšších hodnot dosáhl prostor a interiér a nedostatek zájmových aktivit a pořádaných akcí. Jelikož tyto aspekty přímo závisí na individualitě každého domova, musíme podotknout, že jako negativní složku označovali zmíněný prostor a interiér pouze seniři v DD Černožice. Tento domov však bude podle slov ředitelky Mgr. Jaroslavy Fiedlerové v brzké době rekonstruován. Naproti tomu s nedostatkem zájmových aktivit a pořádaných akcí byla nespokojena většina z klientů, jež tuto složku domova označili negativně, v DD Hradec Králové, kde se začaly některé kulturní akce dle našich respondentů zpoplatňovat. Více než čtvrtina dotazovaných uvedla jako svůj důvod k nespokojenosti jiný aspekt, ale dále tuto volbu již nekonkretizovala.

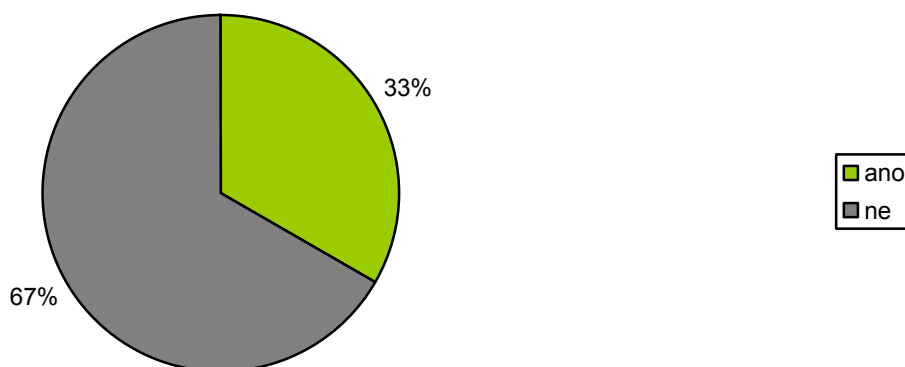
Tyto aspekty a složky jim příbuzné jsme však nadále zkoumali formou doplnění námi předepsaných vět, jejichž účel tedy spočíval ve zjištění, co senioři mají v DD nejméně rádi a co jim zde vadí. (*Doplnění 1: Jako nejhorší na pobytu v tomto domově shledávám...*) Mezi nejčastější odpovědi patřilo potěšující tvrzení, že si nemohou nic takového vybavit. Objevily se ale i takové odpovědi, jako je osamělost, pohled na těžce nemocné, závist a nesrdečnost mezi seniory, pomlouvání způsobené soužitím téměř uzavřené skupiny jinak cizích lidí na jednom místě, obrnění vůči interní smrti a již výše zmíněné zpoplatnění některých kulturních akcí v DD Hradec Králové. Zajímavým postřehem je jistě také výpověď jednoho respondenta, že personál na chodbách údajně seniory nezdraví, což zapříčiňuje pocit nedostatečné úcty a jisté potupy mířené k jejich osobám.

Další doplňovací formou jsme zjišťovali, co seniorům v DD schází (*Doplnění 2: V domově pro seniory mi chybí...*). Velmi častou odpovědí byl samozřejmý a prostý fakt, že jim nejvíce schází pravý domov.

Pomocí doplňování jsme také zjišťovali, co mají dotazovaní senioři na DD nejraději (*Doplnění 3: Nejraději zde mám...*). Mezi nejčastější odpovědi pak patřil klid a pohodlí, péče na vysoké úrovni a pořádání kulturních akcí či volnočasových aktivit. Nadále jsme se zde setkali s více individuálními aspekty, jako je možnost chovat zde domácí zvířata či trávit příjemné letní chvíle v zahradách.

Graf 3.6

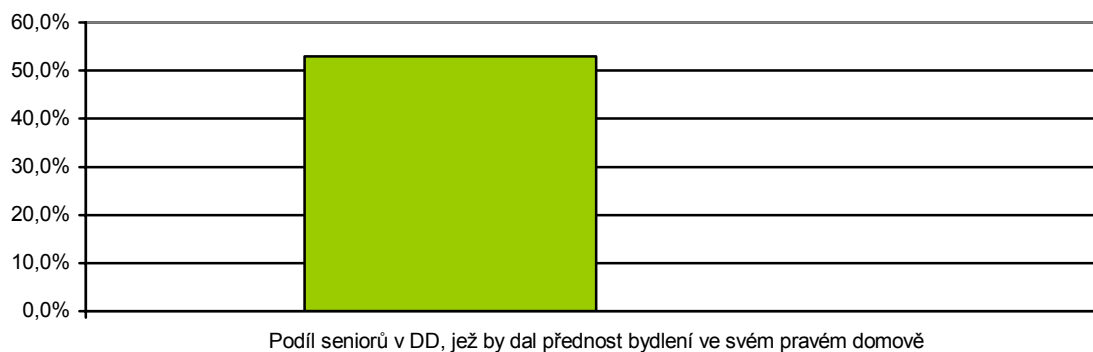
Otázka číslo 4: Cítíte se být „odříznut(ý/á)“ od rodiny?

Komentář : Většina dotazovaných seniorů žijících v DD se necítí být separována od své rodiny.

Graf 3.7

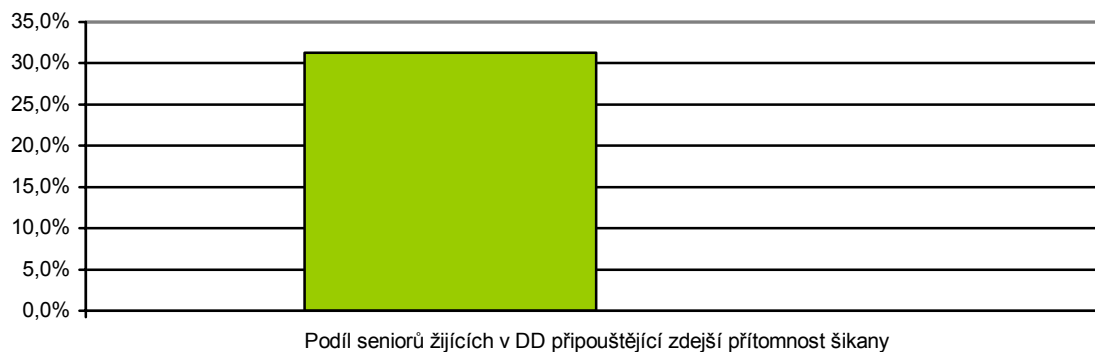
Tvrzení číslo 2: Raději bych dal(a) přednost svému pravému domovu.

Komentář: Přibližně polovina dotazovaných klientů DD by upřednostňovala bydlení ve svém pravém domově.

Graf 3.8

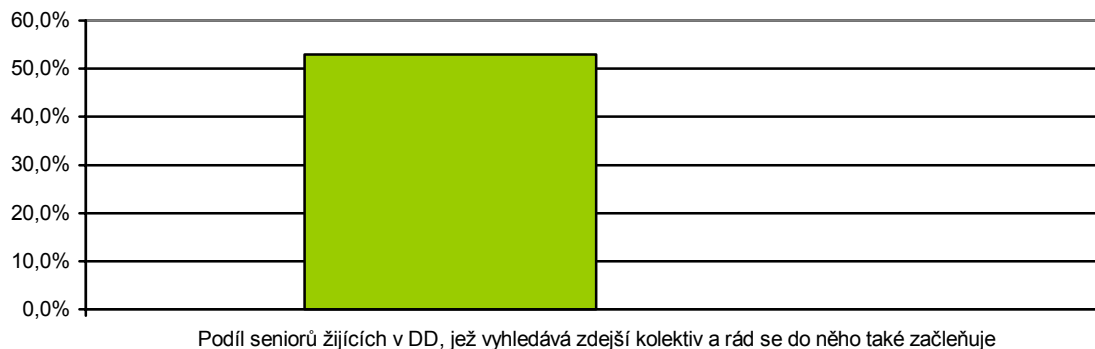
Tvrzení číslo 3: Připouštím, že zde existuje šikana.

Komentář: Přibližně třetina dotazovaných seniorů žijících v DD připouští možnost existence zdejší šikany.

Graf 3.9

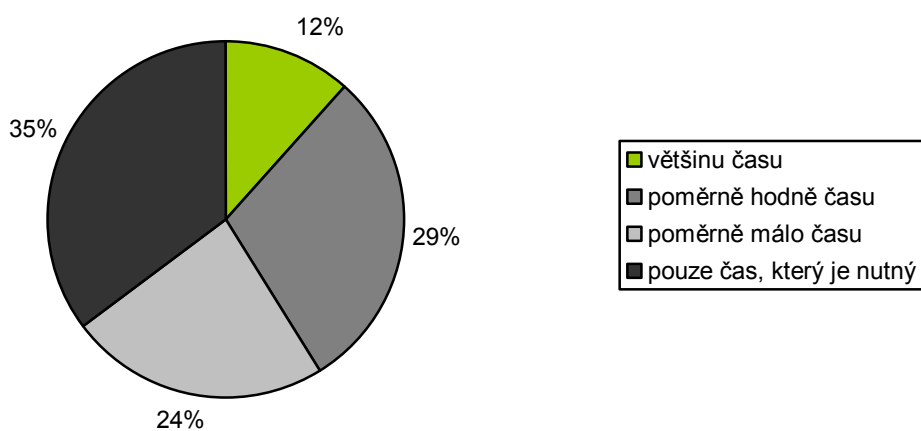
Tvrzení číslo 4: Vyhledávám zdejší kolektiv a rád(a) se do něho začleňuji.

Komentář: Přibližně polovina dotazovaných klientů DD vyhledává zdejší vrstevnický kolektiv a s chutí se do něho začleňuje. Přihlédneme-li však k výsledkům Grafu 3.2, vyhledávání vrstevnického kolektivu je z pohledu získaného výsledku jen tříprocentní důvod nástupu do DD.

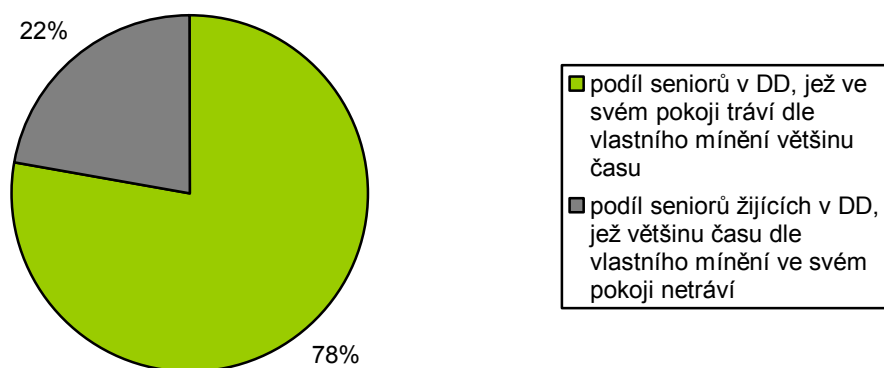
Graf 3.10

Otázka číslo 5: Kolik času obecně trávíte ve společenských místnostech a společenských prostorech?

Graf 3.11

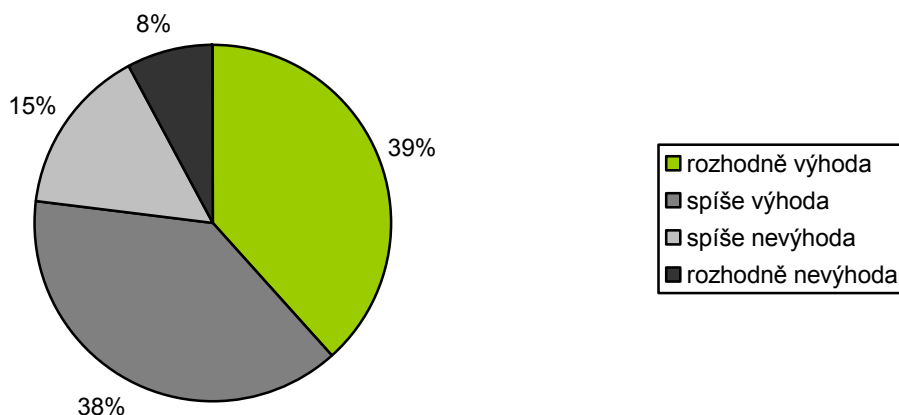
Tvrzení číslo 5: Ve svém pokoji trávím většinu času.

Komentář ke Grafu 3.10 a 3.11: Více než tři čtvrtiny dotazovaných seniorů žijících v DD tráví svůj volný čas ve svém pokoji. Po veřejných prostorech se dle svého mínění většina pohybuje málo často či v případě nutnosti, což byla také nejčastěji volená odpověď.

Graf 3.12

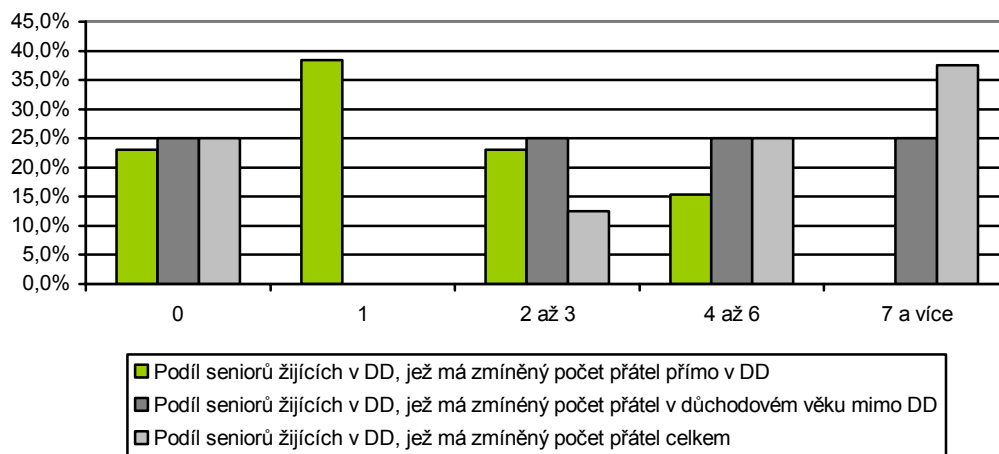
Otázka číslo 6: Přejde Vám život ve společnosti vrstevníků v domovech pro seniory spíše výhodou či nevýhodou?

Graf 3.13

Doplnění číslo 4: Číslíci vyjádřete, kolik máte v DD pro seniory opravdových přátel.

Doplnění číslo 5: Číslíci vyjádřete, kolik máte opravdových přátel v důchodovém věku mimo DD.

Komentář ke Grafu 3.12 a 3.13:

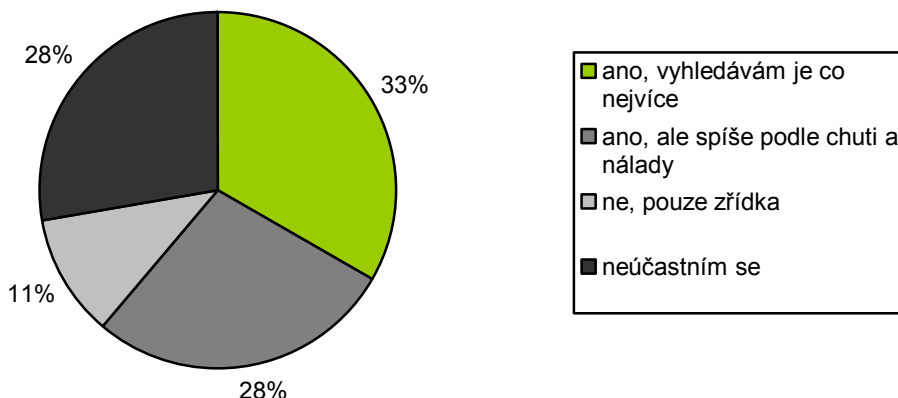
Život prakticky pouze mezi kolektivem vrstevníků hodnotilo více než tři čtvrtiny seniorů žijících v DD spíše nebo rozhodně kladně. Zbytek se přikláněl naopak k názoru, že je toto soužití spíše nebo rozhodně nevýhodou.

Formou doplnění jsme posléze zjišťovali, kolik přátel mají námi dotazovaní senioři v prostředí DD, mimo něj a celkově. Všešlé číselné údaje nebudeme, kromě faktu, že senioři mají více přátel mimo DD než v něm, dále komentovat. Z výsledků jsme však vypočetili, že každý klient DD má celkově průměrně 6,625 přátel.

Nutné je ještě poznamenat, že dvojici zadaných otázek, které zobrazuje Graf 3.13, nevyplnili někteří respondenti souvisle, což znamená, že okruh seniorů hodnocený podle jednoho ze tří kritérií je pokaždé jiný.

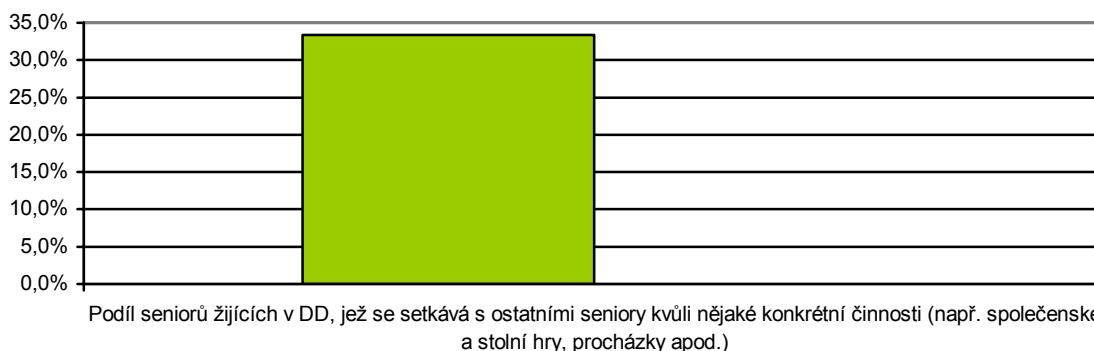
Graf 3.14

Otázka číslo 7: Účastníte se hojně zájmových kroužků a podobných aktivit?

Graf 3.15

Tvrzení číslo 6: S některými seniory se individuálně stýkáme kvůli nějaké konkrétní zájmové aktivitě (např. společenské hry, procházky apod.)

Komentář ke Grafu 3.14 a 3.15 a Doplnění 6 a 7:

Třetina námi dotazovaných seniorů v DD tvrdí, že vyhledává zájmové kroužky a aktivity jim podobné co nejvíce. Necelá třetina je pak také vyhledává, ale spíše podle momentálního náladového rozpoložení. Stejný díl se neúčastní vůbec a zbytek velmi zřídka. Pro představu, jaké zájmové aktivity je možná v DD navštěvovat, uvádíme některé z nich; je to pracovní terapie, cvičení s hudbou, hrátky s pamětí, zpívanky, besedy, akce „kavárna“, společenské hry atd...

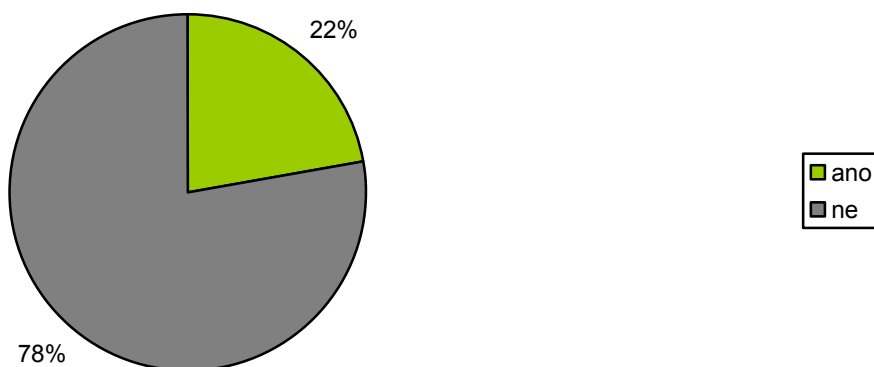
Přibližně třetina dotazovaných také uvedla, že se setkává s ostatními seniory žijícími v DD kvůli nějaké konkrétní činnosti. Touto činností může být hraní stolních a společenských her, procházení, diskutování, scházení se na čaj, kávu či jiné nápoje, společné sledování televize apod...

Formou doplnění námi již předepsané věty jsme zjistili, jaké činnosti se nejčastěji dotazovaní seniori věnují ve svém volném čase (*Doplnění 6: Nejvíce svého času trávím...*). Kromě již zmíněných společných zájmových aktivit většina uvedla, že je to odpočinek. Nadále pak čtení (převážně časopisů), televize, rozhlas, luštění křížovek, modlení či procházení se po budově a nejbližším okolí.

Co se oblíbených témat, o kterých se seniori v DD mezi sebou nejčastěji baví (*Doplnění 7: Nejčastějším tématem, o kterém se se zdejšími seniory bavíme, je...*), nejfrekventovanější odpovědi byly vzpomínky, děti a rodina, stav zdraví a chod DD. Zřídka se zde také vyskytly informace vstřebané z novin a časopisů, modlení, budoucnost a sociální otázky.

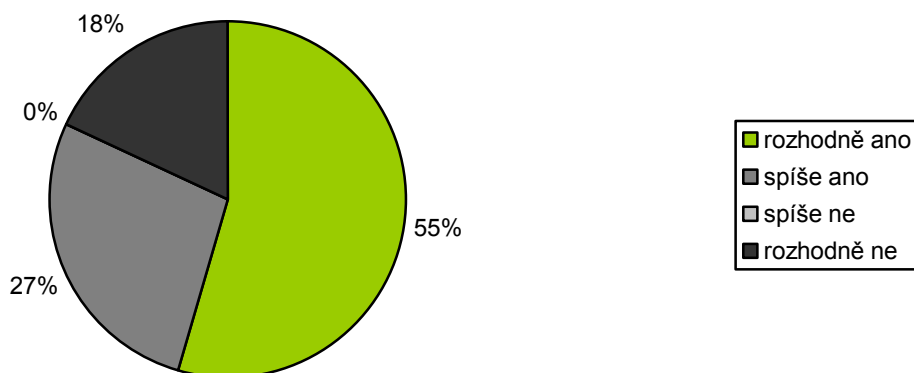
Graf 3.16

Otázka číslo 8: Cítíte se být odříznut(ý/á) od dění ve společnosti?

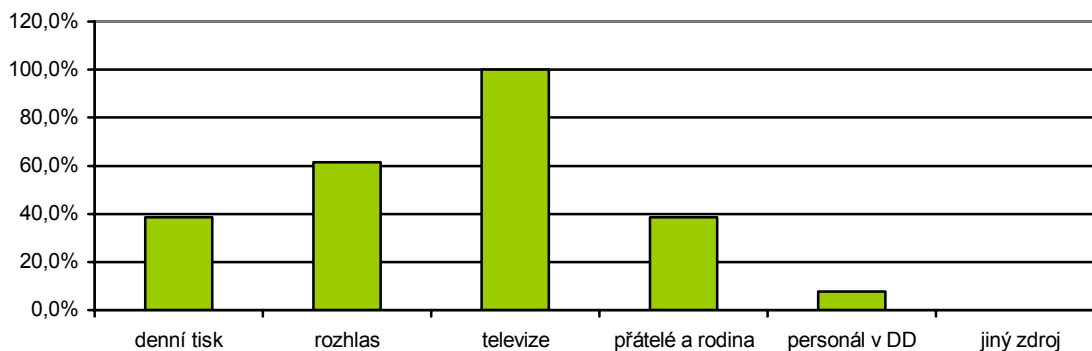
Graf 3.17

Otázka číslo 9: Sledujete aktuální dění ve společnosti?

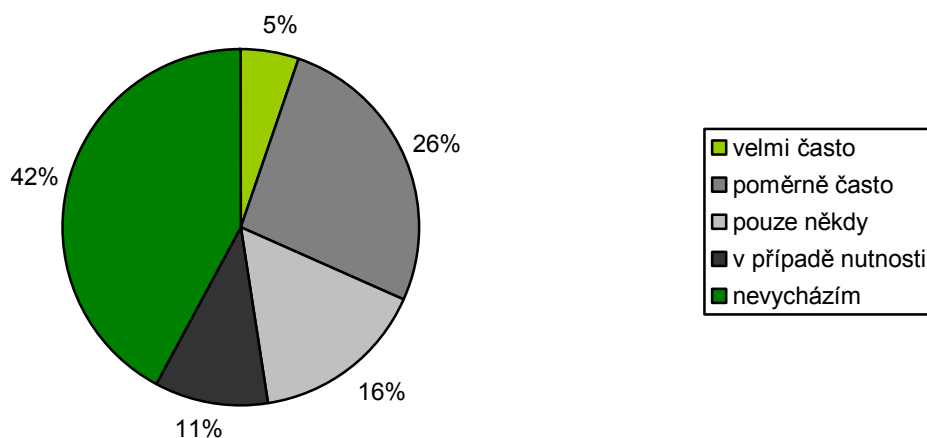
Graf 3.18

Otázka číslo 10: Odkud čerpáte informace?

Graf 3.19

Otázka číslo 11: Jak často vycházíte z Vašeho domova pro seniory?

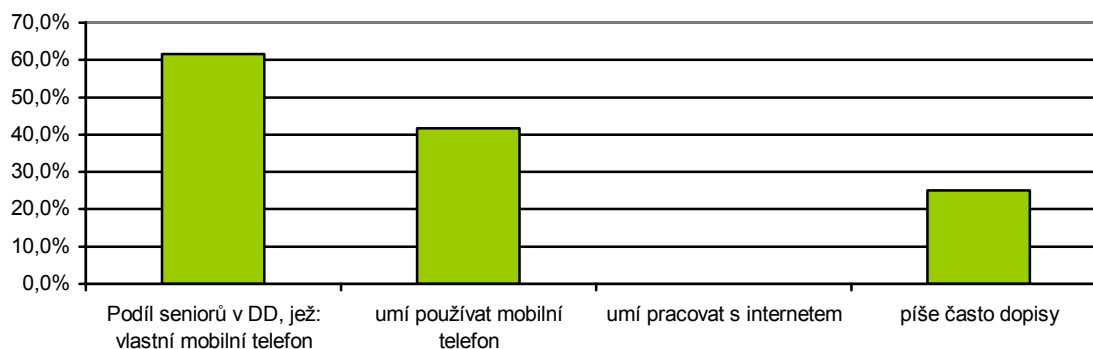
Graf 3.20

Tvrzení číslo 7: Umím pracovat s internetem.

Tvrzení číslo 8: Vlastním mobilní telefon.

Tvrzení číslo 9: Umím používat mobilní telefon.

Tvrzení číslo 10: Píši často dopisy.

Komentář ke Grafu 3.16, 3.17, 3.18, 3.19 a 3.20:

Většina dotazovaných seniorů žijících v DD (přibližně 4/5) se necítí být separována či izolována od dění ve společnosti.

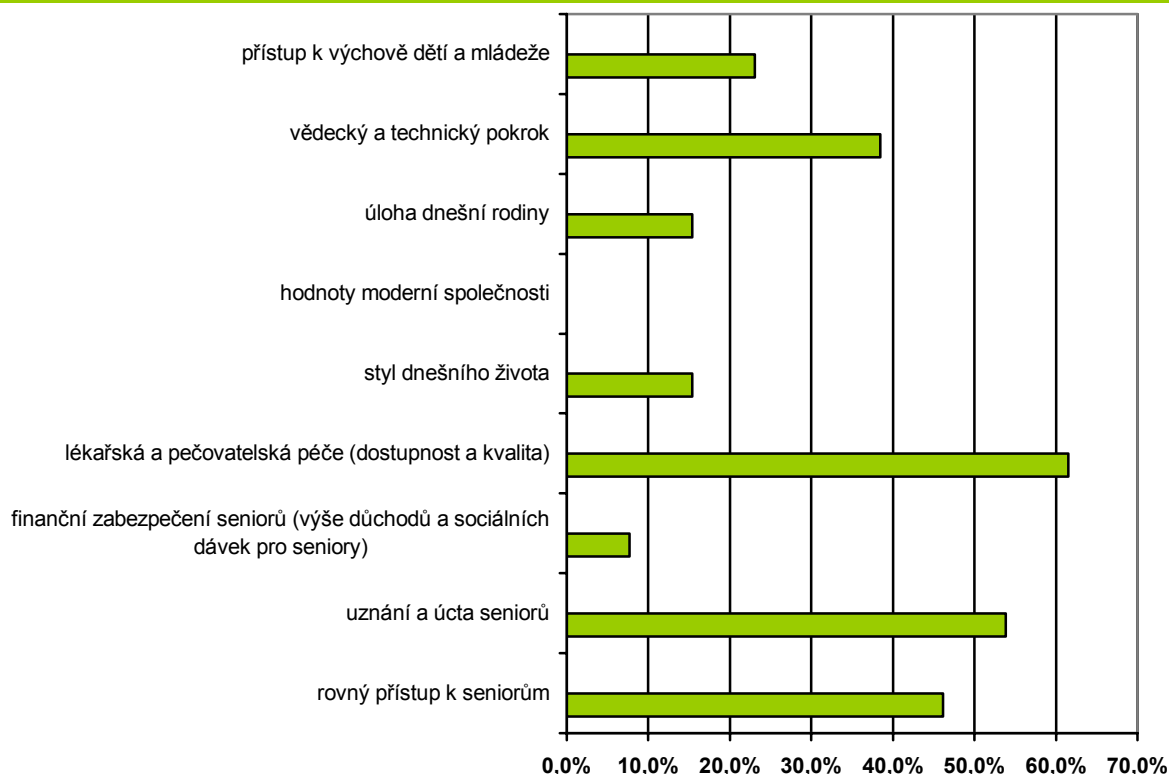
Stejná hodnota dotazovaných je také toho názoru, že dění v ní rozhodně nebo spíše sleduje. Informace pak celých 100% čerpá z televize, poměrně vysokých hodnot dosahuje i rozhlas.

Více než polovina respondentů vychází za hranice DD pouze v případě nutnosti nebo vůbec (většina), velmi často vychází jen zanedbatelná část.

60% námi dotazovaných seniorů v DD vlastní mobilní telefon, ale pouze jedna třetina z nich ho umí využívat ke komunikaci. Prostřednictvím korespondence komunikuje s okolím zhruba čtvrtina seniorů, pomocí internetu nikdo.

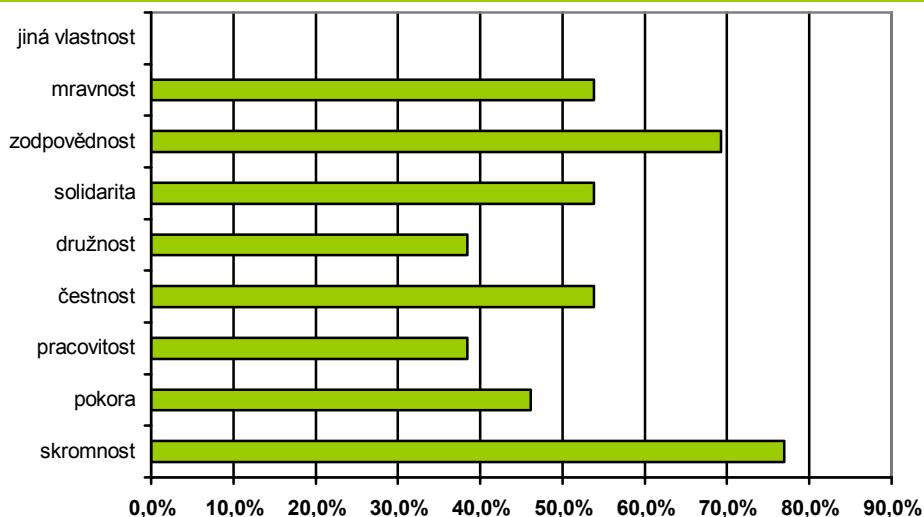
Graf 3.21

Otázka číslo 12: V jakých oblastech pozitivně hodnotíte společnost?

Graf 3.22

Otázka číslo 13: Které lidské vlastnosti, mravní a morální hodnoty podle Vašeho mínění chybí v moderní české společnosti?

Komentář ke grafu 3.21 a 3.22

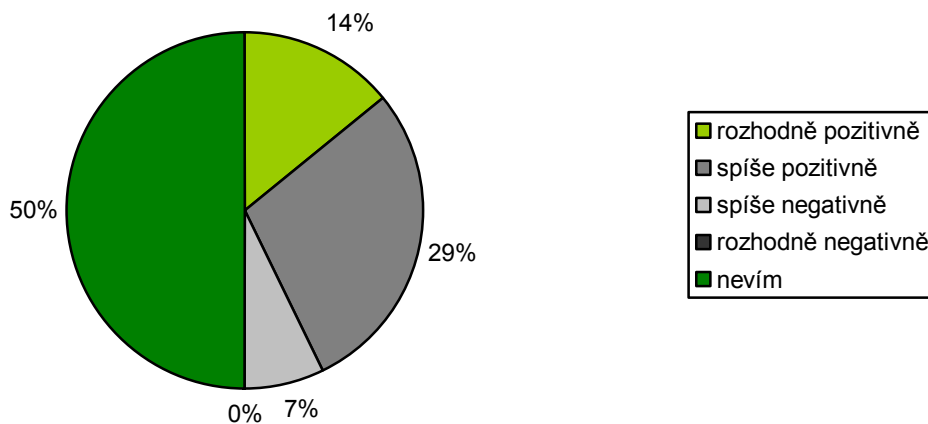
Mezi nejkladnější oblasti dnešní společnosti zařadily senioři žijící v DD lékařskou a pečovatelskou péčí (její dostupnost a kvalitu). Naopak nikdo z dotazovaných za pozitivní oblast neoznačil hodnoty moderní společnosti.

Více jak tři čtvrtě dotazovaných uvedlo, že v české moderní společnosti chybí skromnost. Nadále byla také hojně uváděná zodpovědnost.

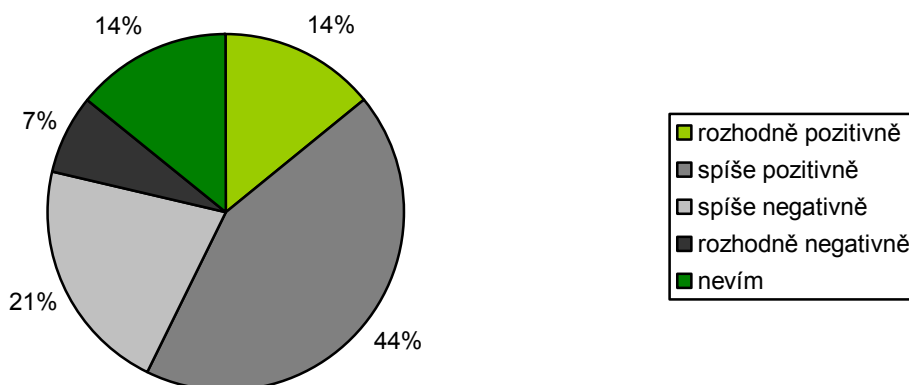
Graf 3.23

Otázka číslo 14: Jak vnímáte současnou architekturu?

Graf 3.24

Otázka číslo 15: Jak vnímáte současnou módu?

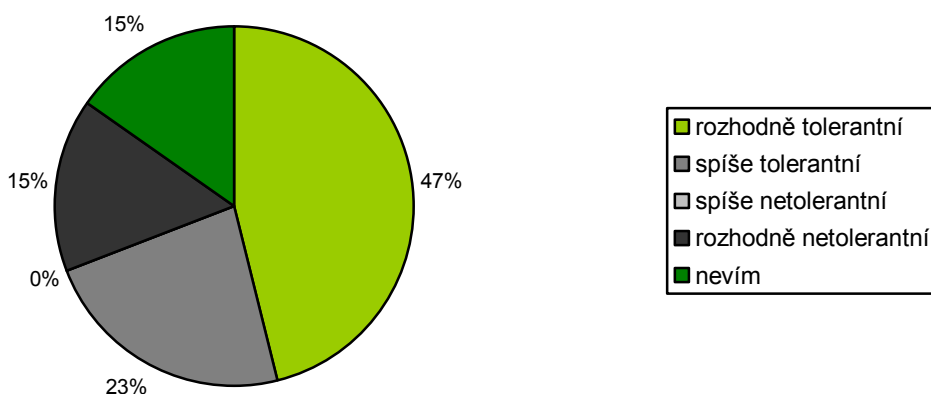
Komentář ke grafu 3.23 a 3.24:

Přesně polovina dotazovaných nevěděla, jak by ohodnotila současnou architekturu. Mezi těmi, co byli s to ji ohodnotit, převládalo spíše pozitivní hodnocení.

U více než poloviny převládalo rozhodně pozitivní či spíše pozitivní hodnocení v oblasti současné módy. U této otázky si věděla s hodnocením dané věci podstatně větší část respondentů.

Graf 3.25

Otázka číslo 16: Jaký je Váš postoj k registrovanému partnerství?

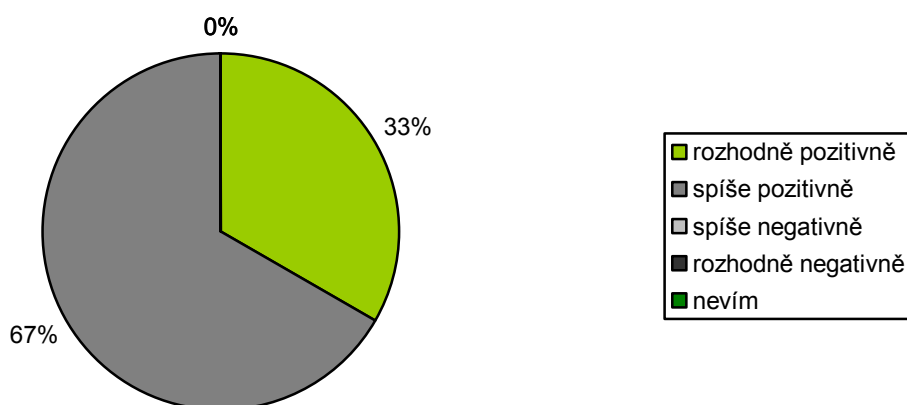

Komentář ke grafu 3.25:

Téměř polovina seniorů žijících v DD uvedla, že k registrovanému partnerství zastává rozhodně tolerantní postoj. Jen 15% respondentů pak uvedlo, že jejich postoj je rozhodně netolerantní.

Graf 3.26

Otázka číslo 17: Jak hodnotíte Vaši generaci?

Komentář: Všichni senioři v DD hodnotí svojí generaci jako pozitivní.

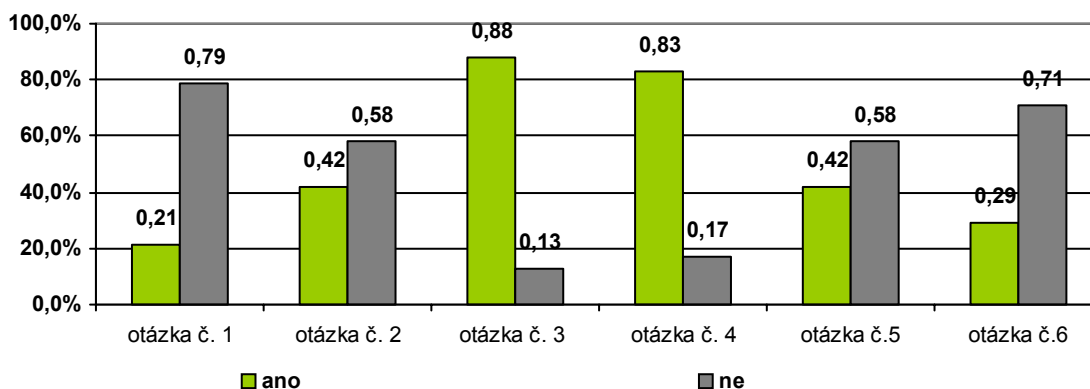
Výstup z dotazníkového šetření D/4

Zadáno dotazníků: 35, zpracováno: 24

Graf 4.1-6 D/4

Otázky číslo 1 – 6: viz. seznam otázek

Seznam otázek: 1: Chtěl(a) byste své stáří prožít v domově pro seniory?
2: Umístili byste svého blízkého do domova pro seniory?
3: Existuje podle Vás mezi seniory v domově závist?
4: Mají podle Vás senioři v domovech chuť a sílu navazovat nové mezilidské vztahy?
5: Myslíte si, že senioři v domovech trpí jistou degenerací způsobenou pobytem mezi vrstevníky a konstantním poskytováním potřebné péče?
6: Pociťujete k seniorům v domově lítost?

Komentář: Více jak 60% dotazovaných iniciativně dodává, že v každém případě záleží na jednotlivci nebo konkrétní situaci.

Závěrečné shrnutí k otázce číslo 7: V čem spatřujete podobnost seniorů a dětí?

Senioři mají obdobně jako děti radost z maličkostí (jídlo, návštěvy nebo počasí) a jsou zvědaví. Je však nutno připomínat jim některé základní návyky a dohlížet na to, jestli je dodržují. Dokáží si také tvrději stát za svým. Není statisticky významné podat číselné údaje k této otázce.

Závěrečné shrnutí k otázce číslo 8: Myslíte si, že Vaše práce změnila Váš pohled na stáří?

42% zaměstnanců DD si myslí, že jim práce v bezprostředním kontaktu se seniory z DD změnila pohled na stáří. 29% konstatuje, že je alespoň trochu ovlivnila. 29% naopak shledává, že je neovlivnila.

Závěrečné shrnutí k otázce číslo 9: Přístupujete k seniorům v domovech individuálně nebo cítíte jistou rutinu ve Vaší práci?

Všech 100% dotazovaných odpovídá, že ke každému klientu v DD přistupují individuálně a necítí rutinu v jejich přístup k nim.

Závěrečné shrnutí k otázce číslo 10: Co byste změnil(a) na domovech pro seniory?

Zaměstnanci DD HK nejčastěji uvádějí, že by posílili personál a zvyšovali míru individuálního přístupu ke každému klientovi DD. Personál DD v Černožicích nejčastěji uvádí zvyšování soukromí jejich klientů. Průřezově oběma DD 79% zmiňuje aktivní prosazování myšlenky, že by staří lidé měli zůstat ve svém přirozeném prostředí, dokud lze poskytovat péči těmto lidem terénní pečovatelskou službou.

Výstup z ankety A/1

Tabulka 5.1

Záznam odpovědí

Kladená otázka: Jste spokojen(ý/á) se svojí finanční situací a výší Vašeho důchodu?

	Senioři žijící v DD (50)		Senioři nežijící v DD (50)		Senioři celkem (100)	
	Počet respondentů	Procentuelní vyjádření	Počet respondentů	Procentuelní vyjádření	Počet respondentů	Procentuelní vyjádření
Ano	19	38%	18	36%	37	37%
Ne	31	62%	32	64%	63	63%

Komentář: Necelé dvě třetiny seniorů se svojí finanční situací a výší svého důchodu nejsou spokojeni, přičemž nezáleží na tom, zda-li žijí nebo nežijí v DD.

Výstup z ankety A/2

Tabulka 6.1

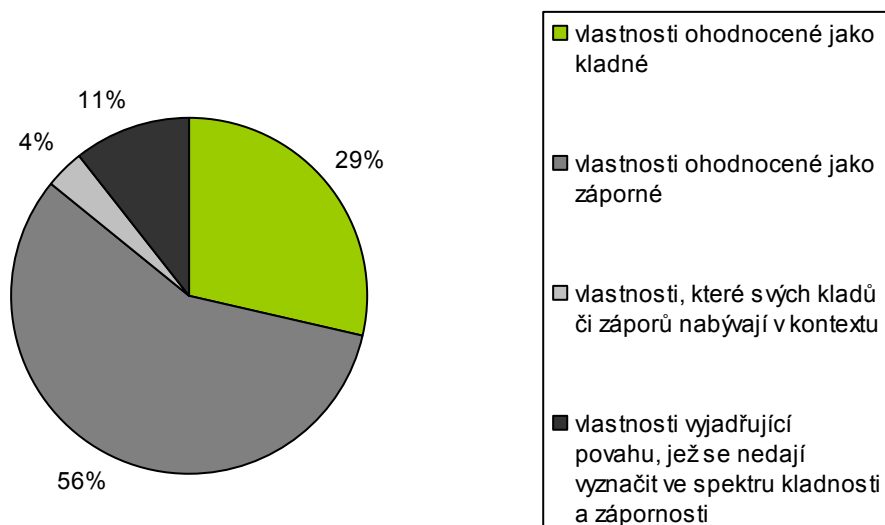
Kategorizované povahové vlastnosti, které respondenti uvedli v anketním šetření A/2

Kladená otázka: Jaká první povahová vlastnost Vás napadne, když se řekne slovo *důchodce*?

+ (výskyt)	+/- (výskyt)	- (výskyt)	jiné (výskyt)
Moudrost (5x)	Starostlivost (2x)	Zpomalenost (5x)	Senilita (4x)
Duševní pohoda (1x)	Mazanost (1x)	Hamižnost (1x)	Zvědavost (2x)
Mírumilovnost (2x)	Vážnost (1x)	Těžkopádnost (1x)	Sklon k použ. zdrobnělin (1x)
Spolehlivost (1x)	Přesnost (1x)	Prudérnost (3x)	Potřeba být užitečným (1x)
Dobrosrdečnost (1x)		Pesimismus (1x)	Výmluvnost (1x)
Rozdavačnost (2x)		Nevrlost (12x)	Důvěřivost (1x)
Vstřícnost (6x)		Zapomněnlivost (3x)	Nedůvěřivost (1x)
Trpělivost (2x)		Pomlouvavnost (2x)	Bezmocnost (2x)
Zkušenost (1x)		Lehkomyslnost (1x)	Hravost (1x)
Ochotnost (3x)		Lenost (2x)	
Laskavost (10x)		Konzervativnost (1x)	
Upřímnost (1x)		Naivita (1x)	
Přívětivost (1x)		Staromódnost (1x)	
Vděčnost (1x)		Nerudnost (3x)	
Čilost (1x)		Protivnost (7x)	
		Rejpavost (1x)	
		Mrzutost (6x)	
		Nesoběstačnost (1x)	
		Rozkazovačnost (1x)	
		Výbušnost (2x)	
		Demence (2x)	
		Sobeckost (1x)	
		Otravnost (3x)	
		Nepříjemnost (2x)	
		Drzost (1x)	
		Nervozita (2x)	
		Zatvrzelost (1x)	
		Lakota (1x)	
		Bezohlednost (1x)	
		Nedůtklivost (1x)	
		Náladovost (1x)	
		Netrpělivost (1x)	
		Nespokojenost (4x)	

Graf 6.1

Procentuální podíl kategorizovaných povahových vlastností, které respondenti uvedli v anketním šetření A/2

Komentář: Více než polovina dotazovaných uvedla vlastnosti, které lze označit jako záporné, a jen necelá třetina uvedla vlastnosti kladné.

Výstup z besedy B/1

Závěrečné shrnutí

Seniory často prezentované postoje k aktuálním společenským otázkám reflektují stanoviska veřejnosti publikované v médiích, z kterých čerpají informace, a velice často se na ně odvolávají, aniž by zkusili formulovat stanovisko své. Na tuto kritiku oponují tím, že se jich to příliš netýká, a proto by si to měli vyřešit mladí lidé.

Výstup z besedy B/2

Závěrečné shrnutí

Žáci 4. třídy netrpí žádnými předsudky o seniorech. Projevují lítost nad tím, že člověk který se obětoval své rodině, potažmo společnosti, má nedůstojné postavení v ní a je předmětem mnoha kritik. Prohlašují, že oni jednou takoví být nechtějí a že si seniorů budou vždy považovat, jelikož to shledávají za správné a slušné.

Výstup z besedy B/3

Závěrečné shrnutí

Žáci 7. třídy a 9. třídy uvádějí, že svůj vztah k seniorům nepovažují za negativní, ale přiznávají, že jsou asi zřejmě jednou z nejkonfliktnějších věkových kategorií, která má se seniory velice časté mezigenerační střety. Uznávají, že podmínky, v kterých staří lidé vyrůstali, jsou zcela odlišné od těch nynějších, avšak pozastavují se nad jimi uznávaným faktem, že se s tím senioři nedokáží smířit. Avšak sami se obávají, že by jednou mohli být také takoví. Souhlasí i s tím, že člověk by se měl chovat ke starým lidem tak, jak by si přál, aby se lidé v budoucnu chovali k němu. Obranu na vnější kritiku svého chování vůči seniorům berou asertivně a jsou schopni uvést výčet situací, ve kterých by společnost s nimi souhlasila. Teprve pak hledají pozitivní stránky svého vztahu k seniorům a jsou opět schopni uvést řadu příkladů. Mimo jiné uvedli, že se jich staří lidé zastávají i v situacích, kde by to nečekali, a že jsou vcelku přátelští, dokud nejsou konfrontováni s projevem jejich chování, nebo i samotného slovníku, který používají.

Výstup ze Zpovědi Z/1

Výsledky tohoto zvoleného metodického prostředku nelze aplikovat k ověření stanovených hypotéz, avšak zcela jistě tvoří nedílnou součást naší práce, kladoucí si mj. za cíl, jak již bylo zmíněno, objektivem lidskosti odborně popsat danou problematiku. Zpověď jednoho klienta žijícího v DD je proto záměrně uvedena ve své výchozí podobě oproštěná od odbornosti s cílem poodhalit atmosféru prostředí, jež je velmi důležitým bodem naší práce.

„Zatukali jsme na dveře paní Zdeny a po vyzvání jsme vstoupili do jejího pokoje. Odpočívala na své posteli zabalená v dece. Avšak s viditelnou mírou zvědavosti se na nás koukla a poslouchala, co máme na srdci tentokrát. Požádali jsme ji, zda by s námi byla ochotná udělat jakousi zpověď. Zaváhala. Její váhavost jsem si vysvětlovala jako vnitřní soubor mezi tím, že její tělo chce odpočívat, ale mysl si chce vážně promluvit a rozptýlit se. Bylo to vlastně naprosto evidentní a já v tu chvíli spatřovala úžasnou symboliku. Možná jsem se na ni s lehkým šibalstvím usmála, ona udělala totéž – a pak si nandala brýle, zdravou rukou otevřela šuplík, na kterém měla nalepeného dřevěného broučka vyhraného při hře, jež jsme s ní a ostatními seniory v domově hráli při předchozí návštěvě, vytáhla hřebec a důkladně se učesala. Potom vstala a odebrali jsme se společně do kulturní místnosti, kde už jsme měli soukromí a naše zpovídání mohlo začít...“

Paní Zdeno, řekněte nám, jaký impuls nebo okolnost Vás přivedl sem do domova pro seniory?

Zdravotní stav, víte, já jsem před 14 lety měla mozkovou mrtvici a potom jsem téměř ochrnula na obě levé končetiny. V 58 letech jsem poté přišla sem do domova důchodců a teď jsem zde už šestým rokem.

Když jste byla mladší... jako mladá slečna nebo poté paní, přemýšlela jste někdy o stáří? Jak bude vypadat a jak ho prožijete?

Ne, to nikdy.

A když už jste věděla, že sem do domova půjdete, napadla Vás předtím otázka, jaké tu třeba budou mezilidské vztahy a jak se tu budete cítit? A jaká pak byla realita?

No, já jsem věděla, že tu budou skoro sami staří lidé, ale když jsem přišla, byla jsem v šoku. Byla tu pouze generace od sedmdesáti do devadesáti let. A pak tu byla ještě jedna paní, ta byla mladší, měla asi tak 64 let, ale byla velmi agresivní. Často na mě vykřikovala, že mi rozbije držku, až se otočím na druhou stranu... No, co Vám mám povídat, já jsem z toho byla úplně... No...

A to útočila pouze na Vás?

Ne, vybírala si jen některé lidi, byla proti některým totiž zaujatá. A mě si vybrala při jakékoliv příležitosti.

Byly Vám tehdy sociální pracovnice nebo sestry ochotné pomoci?

Bylo nás víc, kdo tím jejím šikanováním trpěl, tak jsme šli za sestřičkami a ony nám řekly, že nemůžou nic dělat, protože jim tady pomáhá. Víte, ona totiž byla oproti ostatním ještě velice schopná a čilá a často jim pomáhala třeba v kuchyni. Sbírala a utírala nádoby a tak dále... Nebylo zkrátka nikde zastání. A pak jednou, když mě znova napadla, šla jsem za paní ředitelkou, protože mi můj lékař řekl, že když budu ve stresu, může se mi vrátit mrtvice. Měla jsem strach, protože kdybych ochrnula i na druhou stranu, byla bych vlastně jako žížala. Bez končetin. Jenomže žížaly jsou uzpůsobeny tak, že se bez končetin obejdou... Já ne. Pak sem chodila jedna moc sympatická a vzdělaná paní. Měla tu maminku, která byla také napadaná. Já jsem jí po nějaké době řekla, ať to všechno, co se tu děje, napíše do novin, že jí to podepíšu. Jenomže to se dozvěděla paní ředitelka a žádala nás, ať hlavně nikam nic nepíšeme, že se jí pokusí „vypucovat“. Klid od ní byl tak dva tři týdny, ale pak se všechno opět vrátilo do starých kolejí. Paní ředitelka, protože ona je velice mravná a takovéhle věci nesnáší, říkala, že už neví, co s ní má dělat, že kdyby to byla její pravomoc, odvezla by jí autem před její barák, ať se o sebe stará sama, protože ona sem do domova vůbec nepatří a tu péči o sebe by ještě zvládla.

Svěřila jste se s tímto problémem Vaší rodině?

Ano, bratrovi a sestřím. Ale nijak se o to, jak se mi tu líbí, dál nezajímali.

A pomohli Vám nějak Váš problém řešit?

Ne, to ne...

Máte nějaké děti?

Ne.

Myslíte si, že jste se za těch 6 let Vašeho pobytu v domově pro seniory nějak, ať už po stránce psychické nebo fyzické, změnila?

Řekla bych, že jsem tu hodně zakrněla. Sice jsem věděla, že tu budou samí staří lidé, ale když jsem sem pak přišla, šokovalo mě to. Kam jsem se podívala – zkrátka, já nikdy knihu Válka s mloky nečetla – ale když se tu rozhlídnu, všichni důchodci mi tady přijdou jako ti mloci. Není tu nikdo, s kým bych si mohla povídat třeba o Ovidiovi nebo Sokratovi a tak... Mám ráda taková témata.

A čtete i tady?

Sestřička mi doporučila jeden křesťanský časopis, je velice moderní a pokrokový, píše se v něm různě o hercích a zpěvácích, ale není to žádný bulvár, sprostárny, nevěry a sex. Je to pro mě vždy kulturní zážitek.

Cítíte se být nějak izolována od okolní společnosti? Třeba už jen tím, že prakticky nevycházíte a neustále se pohybujete mezi vrstevníky...

Asi ano... I když se třeba často koukám na zprávy v televizi. Ale možná právě tam vidím, jak se svět kolem za tu dobu, co tu jsem, změnil, a že i kdyby se stal zázrak a já se uzdravila, venku bych už neuměla žít. Třeba tam, kde byly potraviny, jsou teď lékárny a kosmetiky. Já bych už ani nevěděla, kde si ten chleba koupit...

V čem nacházíte smysl života?

Asi čtení?

Radujete se z věcí? Třeba z hezky vykvetlého stromu nebo povedené fotky, i když se třeba za ta léta opakuje neustále dokola jistý cyklus... Stále Vás takové věci hřejí? Zkrátka jestli na Vás působí věci tak příjemně, jako když jste coby mladá holka dostala rozkvetlou růži a tak...

Ne, teď mi to je nějak lhostejné...

A kdy jste na sobě takovouto lhostejnost začala pozorovat? Bylo to až během pobytu tady v domově nebo už předtím?

Až teď, až tady...

Kolikalůžkový je Váš pokoj?

Dvoulůžkový. Mám jednu spolubydlící a docela si rozumíme, hlavně v otázkách víry, je také silná katolička. Ale trpí silnými poruchami spánku a mně vadí, že mi zakazuje pouštět si televizi po osmé hodině.

A měla byste teda raději jednolůžkový pokoj, kde byste si mohla organizovat třeba svůj režim a vlastně i život?

Ano. Teď náš domov dostal nějakou dotaci či co, tak paní ředitelka to využije na přístavbu jednolůžkových pokojů – ale to bude asi tak drahý, že se tam do konce svého života nedostanu.

Co si myslíte o zdejší společnosti seniorů, jež tu žije, jako o skupině?

No... každopádně mohu říci, že se tu láska k bližnímu příliš nepěstuje...

Ale tak člověk má přece neustále potřebu tu lásku dávat a přijímat... Snažila jste se tady nějakým způsobem ji nalézt?

Ze začátku asi ano. Byla tu jedna paní, moc sympatická, v mládí se hodně zajímala o okolní život. S tou jsme si měly vždycky co říci a já sestřičky žádala o to, aby mi k ní nosily kávu. Takhle jsme se u sebe v pokojích navzájem navštěvovaly. Zdála se mi tady totiž – mezi těmi samými starými – duševně mladší. Jenomže pak jí udeřila osmdesátka... Sama se o ní vyjadřovala ošklivě – prý, že šedesátka nic není, sedmdesátka jde, ale osmdesátka... no, ona osmdesátku nazývala ženským rodem od prasete... A je to pravda. Připadá mi, že jí to teď začíná trochu myškovat. Vidím, jak se tu ti lidé s úderem osmdesátky hodně mění.

Myslíte si, že je to biologické pravidlo života a že to má tak být?

Ne, já si myslím, že kdo si bystří mozek, tak se udržuje trochu déle psychicky i fyzicky. Všimněte si třeba, že herci se dožívají vysokého věku. Jednou jsem někde četla, že mozek je naprogramován na 200 let a že kdyby fungovalo i fyzické ústrojí, tak bychom se ho dožili... Jenže právě na tom pohybovém ústrojí to ztroskotává.

A chtěla byste se těch 200 let dožít?

Možná – snad ano. Protože můj prasynoveček chodí do první třídy a má samé jedničky, takže bych se chtěla dozvědět, až vystuduje, kam půjde dál.

Vraťme se ale ještě k té lásce, co se zde podle Vás nepěstuje. Proč myslíte, že to tak je?

Jsme generace lidí, která tvrdě dřela. Jsme na to asi příliš unavení... Každého někde něco bolí a píchá, máme neduhy... Ale myslím, že je to hlavně tou únavou.

Myslíte si, že dnešní pracující lidé budou také tak unaveni až budou v důchodovém věku?

Vtipně nám to řekla jedna naše sociální pracovnice. Že prý nepůjde do důchodu, ale rovnou do domova důchodců, protože prý patří ke generaci, která do důchodu půjde až v 65 letech. No to budou ještě unavenější! Vždyť za nás ženy chodily do důchodu už v 55 nebo dřív – a 65? No to je šílené! Na druhou stranu je dobré, že to lidi donutí neustále si bystřit ty mozky...

Chtěla byste se narodit do dnešní doby?

Ne, asi ne... Když jsem byla ještě dítě, bydleli jsme v takové dřevěné chaloupce na stráni u rybníka, okolo byly stromy a léto bylo, když bylo léto, zima, když měla být zima. Teď léto začíná v březnu, zima v červnu a v září kvetou stromy...

Tak nám povězte o tom, jak u Vás vypadal takový běžný den, když Vám bylo třeba 8...

No, tak vybavuji si, jak jsem vždycky utíkala do školy, do školní jídelny jsem pak chodit nemohla, protože to stálo peníze a ty jsme neměli. Matka často vařivávala meltu, ale mně to nechutnalo. Otec si nad ní vždy posteskl, že by bylo dobré do ní vlít trochu mléka. My jsme měli miminko a na to miminko jsme asi čtvrt mléka na den fasovali. Otec věděl, kam ho matka schovává a jednou si ho do té melty nalil a matka se velmi rozzlobila, ale protože byla podnikavá, tak koupila zvíře chudých, tedy kozu, a ta dávala 3 litry mléka. No a pak si ještě ze Slovenska přivezla takový pytlík, který ještě nějak upravila a nechávala v něm to mléko zkysnout... No, a to byl potom vynikající tvaroh!

Máte možnost to tu pozorovat – chodí sem často návštěvy?

Ale snad docela ano... nejsmutnější návštěvy jsou ale patnáctého. To bereme důchod, rozumějte... A děti zkrátka vědí, že babička jim něco dá. Jedna paní se mi dokonce svěřovala, že se bojí svému vnukovi, kterého měla moc ráda, nedat žádné peníze, ale že si jí chodí jenom stěžovat a že by nerada, aby si z ní dělal pokladničku. Jenomže jinak by prý asi nepřišel...

A kolik Vám tak průměrně zbývá při všech těch poplatcích kapesného?

Mně konkrétně asi 1100 Kč. Mé spolubydlící myslím podobně.

Za co nejvíce tyto peníze utrácíte nebo komu je tedy darujete?

Mě nejvíce stojí asi kadeřník. Vlasy mně vždycky začnou tak po měsíci odrůstat, to máte tedy 260 Kč měsíčně.

Vlastně pečovat o sebe je přirozeností každé ženy, ale některé o sebe v tomhle věku příliš nepečují... Všimá si tady toho pánská část a hodnotí různě zdejší babičky?

Řeknu Vám spíše tohle. Máme tu jednu paní, která mluví neustále o tom, že když byla mladší, často chodila na tanečky na *Střelák* a že to milovala. Ale teď jí je něco přes 65 let. Jeden pán se jí tu očividně líbí, dává mu to poměrně znatelně najevo. Třeba jednou, když jsme měli akci „kavárnu“, tak mu řekla: „Zdenečku, nedávej se ostříhat dohola, to by ses mi už tolik nelíbil.“ A pořád hledá cestičky, jak jít s tím pánem někam na tanečky. Já jsem na to ale upozornila sestru, že plánuje poprosit nějaké známé, kteří mají auto, aby ji zavezli na *Střelnici*, jenomže ona je těžký astmatik a za 10 minut by z toho kouře, co tam je, zkolabovala.

A jak se k tomu staví ten pán?

Řekla bych, že se jí vyhýbá. Víte, to je proti zákonu přírody. Od přírody je zkrátka sameček dobyvatel a u lidí je to totéž. A kdo se těmto zákonům brání, tomu se to nikdy nevyplatí.

Jsou tady muži dobyvatelé?

Ne, to nejsou.

A chybí Vám to někdy?

Mně ne.

Dalo by se tedy říci, že se tu Vaše společnost dělí téměř nekompromisně na dámskou a pánskou část?

Když my tady máme ty pány nějaké pohodlné. Oni třeba vůbec nechodí pro babičky tancovat, když máme kulturní akce. Ale je tu jeden pán, Ital, a ten vypadá stále ještě poměrně k světu přesto, že mu je 70. Ale ten také nechodí ze zásady tancovat...

Myslíte si, že tu jsou lidé šťastní?

No, šťastní... Tak každý si tu vychvaluje tu péči, to je fakt. Jídlo dostaneme k puse, je po nás posbíráno nádobí. V úterý vezmu všechno prádlo, co jsem za týden natahala, hodím ho na zem a ve středu ho mám čisté, voňavé a ještě teplé od žehlení. To bychom nikde jinde neměli...

V této souvislosti nás napadá, že tyto Vám poskytované služby jsou samozřejmě jinak rutinní a vyčerpávající činností. Na druhou stranu – nezasteskne se Vám někdy po nich? Přece jen je to součást života, která nás nutí cvičit ty mozky, jak jste říkala...

To je pravda... Někdy si myslím na svůj byt a říkám si, jak bych tam mohla vést krásný život, kdybych byla zdravá... Jen si tak v tom bytečku bydlet, starat se o něho, všechny ty knížky, na které jsem neměla dříve čas, si číst...

Ted' budeme chápat, když třeba neodpovíte. Ale většinou, když se člověku stane něco špatného, tak se to snaží nějak pojmenovat a pak si to vysvětlit, aby se s tím vypořádal... Jak jste se s tím, že Vás potkala mozková mrtvice, vypořádala Vy?

Co já jsem se toho Bohu navyčítala... Brala jsem to jako ohromnou křivdu... Musím to říci ve zповědnicí...

Jak obecně vnímáte smrt?

Jednou mi někdo půjčil noviny a tam bylo psáno, že smrt není konec života, že je to přerod do jiného... Protože mi katolíci věříme v to, že naše duše odejde buď do očistce nebo do nebe k Bohu – a tam je to krásné...

Přemýšlíte nad ní často a bojíte se jí?

Nepřemýšlím a ani se jí nebojím.

Dobře, tak ted' ještě jinam. Cítíte to tu jako domov?

Ne, já ne... Víte, říkám si – doma je doma... Ale na druhou stranu – co já bych doma dělala. Bratr se totiž dal na takovou strašně špatnou cestu... Na alkohol... Přišel by v jednu, možná ve dvě v noci, pak by se v něm ozval hlas svědomí, že on byl v hospodě a já jsem tam celou dobu ležela hladová, rozčílilo by ho to, že mu takhle ztrpčuji život, možná by mi ještě namlátil. Tak jsem ráda, že jsem tady... Ale doma je doma.

Tak, ted' už to nebude asi otázka, spíš zase naše zповěď Vám, že na nás působíte velmi silně a chceme Vám poděkovat, že jste se před námi takhle otevřela, protože všechno, co jste nám řekla, bylo řečeno velice krásně. A jestli chcete ještě cokoliv dodat, na co jsme se Vás nezeptali, tak můžete. Já jsem moc ráda, že jsem si mohla zase jednou popovídat s někým mladým a vzdělaným, protože jak už jsem říkala, to mi tady nejvíce chybí.

Výstup z esejistické soutěže S/1

Vítězná práce: Důchodce – parazit?

Autor: Vanda Vaníčková

„Tak, Františku, máte to za 73,50.“ „66,20, pane vrchní!“ Nenavštívila mě Troškova múza z Kameňáku, to jen já jsem poctila návštěvou lokál čtvrté cenové, kde osazenstvo tvořila starší generace. Vtipů o důchodcích je celá řada. Téměř konkurují Pepíčkoví nebo blondýnkám. Kdo by třeba neznal ten: „Jak se jmenuje onen Němec, co mi po domě pořád schovává věci, pane doktore?“ Ale co, nechme vtip vtipem a zhlédněme se v realitě, která je mnohdy opravdu show.

Každá skupina má své zvyky. Mládež se pobaví s krabicovým vínem na lavičce, třicátník s kamarády v hospůdce u piva a důchodce se štamprdlí Becherovky v obýváku. Vyjímaje mistra Karla Gotta - ten mi do profilu dědy v pantoflích a županu nepasuje. Ten do toho radši ve Vegas dá dělovou ránu..

A tak jako mají zvyky, mají i zlozvyky. U důchodců je to mimo jiné bezmezná naivita, patrně ovlivněna chováním společnosti v době minulé. Nemyslím přehnanou důvěru v politické meetingy s rozlévaným gulášem, ale případy okradení, napadení a někdy bohužel i vražd. Ona slečna vypadající naprosto zoufale ze ztráty v neznámé vesnici působí jistě nevině. Ovšem tři chlápci za ní s bicepsy 90+ tak mírumilovní nebudou. Rovněž není těžké důchodce o něčem přesvědčit. Snadno podlehnou. A potom nemáme mít hodiny a hodiny videozáznamu do Občanského juda typu: Stařenka dala za matraci dvacet tisíc korun, ale její fibula stále pobolívá. Slavná matrace měla být přeci zázračná. Nebo se za to alespoň stokrát dušoval sympatický prodejce.

Další jejich věčné téma k hovoru jsou peníze. Obrácení každé koruny, šetření a střádání je pro starší ročníky typické. U většiny platí, dle mého názoru, známé „pro korunu by si nechal vrtat koleno“. Nahrává to k vysvětlení velké vlny nevole, která je v patách vládní novince – poplatkům u lékaře. 30 korun sem, 30 tam. Jistě, nechci křivdit opravdu vážně nemocným, ale.. Babičky a dědečkové, nelžete sami sobě a chodte k lékaři jen pokud je to nevyhnutelné. Ne, že by medicí neměli čas a chuť na prohlížení fotek vnučky Kačenky a vnoučka Honzika, ale našli by lepší činnost a mnohdy i prospěšnější. Proto ruku na srdce a pravým nemocem vstříc..

Výčet situací, kde důchodci nejsou zrovna za hvězdy (asi už nemají onen X faktor) bych mohla směle rozvíjet dál. Honba za slevami v Kauflandu nebo Lidlu, nebetyčná majestátnost při uplatňování nároku na místo k sezení v MHD etc. Já však myslím, že výše uvedená fakta k vytvoření obrázku postačí. Text není zcela v jejich prospěch, ovšem mládí tak dnes bohužel staříky vidí a vnímá. Ale, budeme jiní?! Každopádně (upravená) rada závěrem: Chovej se tak, jak chceš, aby s tebou jednali ve stáří. Domovů důchodců je dost...

2. místo: Kdy je člověk starým...

Autor: Kateřina Heřmanová

Víte, kdy se člověk stane starým? Byla jsem poučena, že je to tehdy, kdy ho za starého začnou považovat. A kdy ho tedy začnou za starého považovat? Zhruba ve chvíli, kdy si přestanou považovat JEHO.

Klasický scénář. Známe to všichni. Do narvaného autobusu se o berličce sápe nerudný důchodce. Za svou krátkou cestu si stihne postěžovat (ač nikdo ho skutečně neposlouchá) na fakt, že mladí, kteří se sami hnou sotva o centimetr, na noze jim stojí stovacetikilová dáma středního věku a v žebrech mají vražen čísi loket, se mu neklidí z cesty. Vzápětí někoho vyhodí z jeho poctivě vybojované sedačky a pohodlně se rozvalí. Očima vyhrožuje každému, kdo by si snad chtěl přisednout na sedadlo u okýnka, kam si odložil své tašky z Tesca. O zastávku později se opět cpe ven, hůlčičkou si proráží cestu a nadává na dvouminutové zpoždění.

No, zhruba tehdy je o člověku řečeno, že je starý. A zkuste si takového nakvašeného důchodce považovat. Nebo ho dokonce mít rád.

Seznam tabulek a grafů

Tabulky:

Tabulka 1.1 ...13

Stanovení stupně oblíbenosti seniorů dle indexu

Tabulka 1.2 ...18

Index oblíbenosti seniorů dle jednotlivých kategorií

Grafy:

Graf 3.1 ...15

Poměr dotazovaných seniorů podle DD, ve kterém žijí

Graf 2.1 ...18

Otázka číslo 1: Máte strach ze stáří?

Graf 2.1.1 ...19

Otázka číslo 1.1: Proč máte strach ze stáří? Čeho se obáváte?

Graf 2.2 ...19

Otázka číslo 3: Chtěli byste strávit své stáří v domově důchodců?

Graf 2.3 ...20

Otázka číslo 4: Preferovali byste malý nebo velký domov důchodců?

Graf 2.4 ...20

Otázka číslo 5: Vnímáte seniory díky jejich věku jako větší autority?

Graf 2.5 ...21

Otázka číslo 7: Myslíte si, že seniorům hrozí riziko vyloučení ze společností?

Graf 2.6 ...21

Otázka číslo 8: Myslíte si, že být seniorem znamená stát se méně uznávaným společností?

Graf 2.7 ...21

Otázka číslo 9: Myslíte si, že jsou senioři v domovech důchodců spokojeni?

Graf 2.8 ...22

Otázka číslo 10: Myslíte si, že jsou senioři v domovech důchodců aktivní a podnikaví?

Tabulka 5.1 ...36

Záznam odpovědí

Kladená otázka: Jste spokojen(ý/á) se svojí finanční situací a výší Vašeho důchodu?

Tabulka 6.1 ...36

Kategorizované povahové vlastnosti, které respondenti uvedli v anketním šetření A/2
Kladená otázka: Jaká první povahová vlastnost Vás napadne, když se řekne slovo *důchodce*?

Graf 2.9 ...22

Otázka číslo 11: Myslíte si, že jsou senioři v domovech důchodců odříznutí od rodiny?

Graf 3.2 ...23

Otázka číslo 1: Z jakého důvodu jste v domově pro seniory?

Graf 3.3 ...23

Tvrzení číslo 1: Svůj život tu vzhledem s přihlédnutím k věku a životní situaci žiji naplno.

Graf 3.4 ...24

Otázka číslo 2: Jste obecně spokojen(ý/á) s pobytem v domově pro seniory?

Graf 3.5 ...24

Otázka číslo 3: S čím zde nejste spokojeni?

Graf 3.6 ...25

Otázka číslo 4: Cítíte se být „odříznut(ý/á)“ od rodiny?

Graf 3.7 ...25

Tvrzení číslo 2: Raději bych žil(a) ve svém pravém domově.

Graf 3.8 ...26

Tvrzení číslo 3: Mezi některými seniory existuje šikana.

Graf 3.9 ...26

Tvrzení číslo 4: Vyhledávám zdejší kolektiv a rád(a) se do něho začleňuji.

Graf 3.10 ...27

Otázka číslo 5: Kolik času obecně trávíte ve společenských místnostech a společenských prostorech?

Graf 3.11	...27
Tvrzení číslo 5: Ve svém pokoji trávím většinu času.	
Graf 3.12	...28
Otázka číslo 6: Přejde Vám život ve společnosti vrstevníků v domovech pro seniory spíše výhodou či nevýhodou?	
Graf 3.13	...28
Doplnění číslo 4: Číslicí vyjádřete, kolik máte v DD pro seniory opravdových přátel. Doplnění číslo 5: Číslicí vyjádřete, kolik máte opravdových přátel v důchodovém věku mimo DD.	
Graf 3.14	...29
Otázka číslo 7: Účastníte se hojně zájmových kroužků a podobných aktivit?	
Graf 3.15	...29
Tvrzení číslo 6: S některými seniory se individuálně stýkáme kvůli nějaké konkrétní zájmové aktivitě (např. společenské hry, procházky apod.)	
Graf 3.16	...30
Otázka číslo 8: Cítíte se být odříznut(ý/á) od dění ve společnosti?	
Graf 3.17	...30
Otázka číslo 9: Sledujete aktuální dění ve společnosti?	
Graf 3.18	...30
Otázka číslo 10: Odkud čerpáte informace?	
Graf 3.19	...31
Otázka číslo 11: Jak často vycházíte z Vašeho domova pro seniory?	
Graf 3.20	...31
Tvrzení číslo 7: Umím pracovat s internetem. Tvrzení číslo 8: Vlastním mobilní telefon. Tvrzení číslo 9: Umím používat mobilní telefon.	

Tvrzení číslo 10: Píši často dopisy.

Graf 3.21	...32
Otázka číslo 12: V jakých oblastech pozitivně hodnotíte společnost?	
Graf 3.22	...32
Otázka číslo 13: Které lidské vlastnosti, mravní a morální hodnoty podle Vašeho mínění chybí v moderní české společnosti?	
Graf 3.23	...33
Otázka číslo 14: Jak vnímáte současnou architekturu?	
Graf 3.24	...33
Otázka číslo 15: Jak vnímáte současnou módu?	
Graf 3.25	...34
Otázka číslo 16: Jaký je Váš postoj k registrovanému partnerství?	
Graf 3.26	...34
Otázka číslo 17: Jak hodnotíte Vaši generaci?	
Graf 4.1-6 D/4	...35
1: Chtěl(a) byste své stáří prožít v domově pro seniory?	
2: Umístili byste svého blízkého do domova pro seniory?	
3: Existuje podle Vás mezi seniory v domově závist?	
4: Mají podle Vás senioři v domovech chuť a sílu navazovat nové mezilidské vztahy?	
5: Myslíte se, že senioři v domovech trpí jistou degenerací způsobenou pobytem mezi vrstevníky a konstantním poskytováním potřebné péče?	
6: Pociťujete k seniorům v domově lítost?	
Graf 6.1	...37
Procentuální podíl zkategorizovaných povahových vlastností, které respondenti uvedli v anketním šetření A/2	

Diskuse a shrnutí

Diskuse

- *Senioři se ve společnosti obecně neteší přílišné oblibě.*
- *Většina lidí se obává svého stáří.*
- *Většina společnosti si na základě přirozené volné asociace při dotazu „Jaká první povahová vlastnost Vás napadne, když se řekne slovo důchodce?“ vybaví negativně označitelný přívlastek.*

Výsledky naší práce na základě stanovení indexu oblíbenosti vypovídají o tom, že vztah společnosti k seniorům je převážně pozitivní. Pozastavíme-li se však nad tímto stanoviskem a ostatními námi zjištěnými výstupy podrobněji, zjistíme, že řada výsledků se s tímto tvrzením zcela neslučuje. Vysvětlení nacházíme v tom, že k otázkám stanovujících index oblíbenosti respondenti přistupovali s určitým alibismem, jelikož bylo pouze na nich, s jakou dávkou sebekritiky budou přistupovat k těmto poměrně obecným a širokým otázkám. Pokud totiž měli odpovídat na otázky vymezující jejich konkrétní stanovisko, výsledky povětšinou nepromlouvaly v převažující prospěch probíraných postojů a vztahů. Podívejme se například na výstup z jedné z anket naší práce, kdy více jak polovina dotazovaných lidí (musíme však zdůraznit, že výběrový soubor respondentů nebyl totožný s výběrovým souborem respondentů stanovujících index oblíbenosti) si při zmínění slova *důchodce* prvotně vybaví zápornou vlastnost a jen necelá třetina vlastnost kladnou. Pro zajímavost – mezi nejfrekventovanější přívlastky patřila nevrlost, laskavost a protivnost. Poukážeme však i na jiné výsledky podkrývající mírnou spornost převažujícího pozitivního postoje společnosti k populaci seniorů, tentokrát z anonymního papírového dotazníku, který byl vyplňován z většinové části stejnými respondenty jako onen index oblíbenosti. Necelé dvě třetiny respondentů například uvedly, že se stáří bojí. Jádrem věci je tedy zakotvené v tom, že znaky doprovázející stáří veřejnost považuje za nepříjemné pro dané jedince i pro jejich okolí. Téměř celá polovina dotazovaných je toho názoru, že senioři jsou společností méně uznávaní, poté téměř dvě celé třetiny se domnívají, že seniorům hrozí riziko vyloučení ze společnosti a o něco větší počet si zase nemyslí, že senioři jsou díky svému věku a nabytým zkušenostem uznávány jako větší autority. Tyto výsledky sice nejsou přímými protiargumenty, nicméně mají na povahu postoje společnosti k seniorům evidentní vliv.

- *Nejmladší zkoumaná generace (předškolní věk) má k seniorům znatelně kladnější vztah, než je tomu u generací ostatních, převážně pak u pubescentů a adolescentů.*
- *Žáci 1. stupně základní školy chovají chápavý postoj k seniorům a nebrání se této problematice věnovat.*
- *Žáci 2. stupně základní školy mají spíše negativní postoj k seniorům, což se odráží i na ochotě o této problematice diskutovat.*

Nahlédneme-li na stejnou problematiku z hlediska skupin, na jaké byla společnost námi rozčleněna, můžeme konstatovat potvrzení hypotézy, že nejmladší zkoumaná generace (předškolního věku) má k seniorům znatelně kladnější vztah, než je tomu u generací ostatních, převážně pak u pubescentů a adolescentů. Pokud se ale mírně oprostíme od striktní kategoričnosti, budou nám jistě přínosné poznatky z besed, jež jsme s žáky (adolescenty) základní školy druhého stupně vedli. Z těch citelně vyplývalo, že jsou si vědomi generačních rozporů, které mezi nimi a seniory panují, a že z tohoto důvodu k nim nepociťují přílišnou náklonnost. Navzdory tomu však nehodnotí svůj postoj k nim jako přímo negativní. Uváděli i kladné stránky seniorů a prokázali, že jsou ochotni se touto problematikou zabývat se zájmem a s jistou dávkou příjemného zjištění, že by s nimi na toto téma někdo rád diskutoval, jelikož se s tím většina dosud nesetkala. Tím jsme se zbavili prvotně panujících obav, že nás okruh pubescentů s takovýmto tématem nepřijme, a naopak jsme začali zastávat názor, že by bylo přínosné promlouvat s nimi o daném tématu častěji, jelikož si řada z pubescentů začala uvědomovat nejednostrannost povahy rozporů právě až při společné debatě. Zajímavým postřehem však může být i fakt, že pouze v kategorii pubescentů a adolescentů se objevil strach ze stáří z důvodu výsměchu svého okolí, což v základu vypovídá už o tom, že v jejich očích stáří vzbuzuje výsměch. Teď se vybízí vyzdvihnouti myšlenku Menandra z Athén: „Stáří se nevysmívej, vždyť k němu směřuješ...“ Besedy jsme však uskutečnili i se žáky z řad 1. stupně, tedy věkové kategorie, jež má k seniorům dle stanovení indexu oblíbenosti převážně pozitivní postoj. Ti k nám a našemu tématu byli

taktéž otevření. Diskuzi sice doprovázely úsměvné připomínky týkající se nesouhlasu s počtem seniorů ve veřejné dopravě a k jejich upřednostňovaným nárokům si v nich sedat, nicméně výrazným povahovým rysem našeho povídání bylo pochopení a uznání, jež k seniorům chovají. Přihlédneme-li ke složce sociálních pracovníků a sester domovů pro seniory, necelých 90% se domnívá, že pouhý fakt být seniorem znamená riziko vyloučení ze společnosti, nicméně znatelně menší část – konkrétněji necelá polovina – se domnívá, že senioři nejsou pro svůj věk méně uznáváni společností. Musíme zmínit, že tuto skupinu dotazovaných považujeme za velmi důležitou, jelikož je s probíranou problematikou snad nejbližší seznámená. Proto jejich stanoviska považujeme za neformálně správná, pokud se tak některá stanoviska dají vůbec označit.

- *Většina lidí se problematikou stáří a starých dostatečně nezabývá, což se projevuje neuceleností a rozporuplností jejich názorů na ni.*

Přistupme k dalšímu okruhu, kterému jsme se v naší práci věnovali. Jsou to domovy důchodců, tedy místo, kde je vysoká koncentrace seniorů. To však není jediným důvodem, proč jsme těmto institucím věnovali naši pozornost. Neopomenutelný je fakt, že podobných pečovatelských institucí bude muset přibývat, jelikož se pro obrovskou populaci seniorů stanou jedinou možnou variantou, kde trávit své pozdní etapy života. Možná to může leckomu připadat jako ne zrovna nejšťastnější řešení, nicméně statistiky vypovídají o značném převýšení poptávky nad nabídkou míst v těchto zařízeních. To ukazuje na skutečnost, že řada seniorů shledává svoji volbu opravdu pozitivní nebo zkrátka nutnou. Důvod může být i kombinovaný, ale pravou příčinou je povětšinou vždy rodina, která se o seniora, jež jejich pomoc potřebuje, odmítne starat. A jak již v dobách dávných řekl Aristoteles, právě rodina tvoří základ společnosti a všeho s ní spojeným. Tyto myšlenky jsme nosily v hlavě a rozhodli jsme se tedy v rámci naší práce převést vyjádřitelné do statistik a konkrétních údajů s předsevzetím vnuknutí myšlenky společnosti zamýšlet se nad tímto problémem hlouběji. Přejdeme tedy již k zhodnocení výstupové části týkající se samotných náhledů veřejnosti na domovy důchodců a seniory v nich žijících. Naše hypotéza, že většina veřejnosti se problematikou stáří dostatečně nezabývá, což se projevuje neuceleností a rozporuplností jejich názorů na ni, se dá potvrdit i skrze smýšlení o domovech důchodců. Více než polovina respondentů se například domnívá, že senioři jsou v domovech důchodců spokojeni, nicméně přibližně jen desetina by si přála trávit své stáří v nich. Dvě pětiny jsou dokonce toho názoru, že být v domově důchodců zároveň znamená být izolován od své rodiny. S tímto tvrzením souhlasí i čtyři pětiny personálu domovů důchodců, jehož domnělou směřovatnost již komentovat nemusíme. Shledáváme to však poněkud ironickým. Jak mohou být staří lidé spokojeni v izolaci od své rodiny, když je pro ně rodina pravděpodobně tím nejcennějším? Navíc přihlédneme-li k faktu, že právě v okruhu rodiny chce své stáří prožít 72% veškerých dotazovaných. Navzdory tomu všemu musíme uvést potěšující fakt, že dvě třetiny seniorů žijících v domovech důchodců se od své rodiny být izolovány necítí. Avšak i tady můžeme konstatovat jistý alibismus, jelikož v besedě se seniory, kde panovala uvolněná atmosféra, zaznívaly názory znatelně rozličnější... Dovolíme si ještě k tomuto tématu vyzdvihnout názory věkové kategorie žáků prvního stupně, kteří vyjádřili striktní nesouhlas s „odkládáním“ seniorů do domovů důchodců, jelikož toto počínání považují za neetické a nevděčné.

- *Většina seniorů žije v DD z nutnosti a není zde spokojená.*
- *Senioři žijící v DD hojně a rádi využívají možnosti integrace do vrstevnického kolektivu a svůj volný čas zde tráví aktivně.*
- *Senioři žijící v DD jsou izolováni od všeobecného společenského dění a také se tak cítí.*
- *Senioři žijící v DD mají negativní názor na současnou společnost, její návyky a trendy.*
- *Senioři žijící v DD jsou více spokojeni se svojí finanční situací a výší pobíraného důchodu než senioři, kteří se o sebe starají sami nebo jim tuto péči poskytuje rodina.*
- *Seniorům v DD dělá problém diskutovat a zamýšlet se nad současnými otázkami moderní společnosti.*

Tímto bychom se mohli přesunout k domovům důchodců z jiné stránky – a tedy, dovolte nám mírně literární obrat – zevnitř. Možnost věrohodného náhledu poskytuje dotazník, jež nám senioři byli ochotní vyplnit. Například většina z nich uvedla, že do domova důchodců nastoupila z důvodu potřeby péče a pomoci. Výrazná část se také podřídila samotnému přání rodiny. Přiznejme si opět, že

v prvopočátku stojí za obojím vždy rodina. Seniorů, jejichž to bylo vlastní přání, je vskutku zanedbatelné číslo. Nicméně většina z nich je dle vlastního mínění v domově pro seniory spokojená, žije tu s přihlédnutím k věku a životní situaci naplno a jen polovina by upřednostňovala bydlení ve svém vlastním domově. Zkoumali jsme také, zdali jsou senioři v domově důchodců více spokojeni se svojí finanční situací a výší svého důchodu, jelikož jsme byli toho názoru, že senioři jsou zde oproštěni od současných hmotných hodnot společnosti. Jednoduše řečeno – veškeré služby a nákupy za ně obstarává domov, a ty jsou pro všechny stejné. Stejně jsou i prostory, které sdílejí, jídlo, které jedí, akce, které navštěvují. Tato hypotéza se však nepotvrdila a až s téměř neuvěřitelnou přesností se míra jejich nespokojenosti (přibližně 62%) shodovala s mírou nespokojenosti seniorů žijících mimo domovy důchodců (64%). Co se integrace do okolní společnosti týče, polovina ji údajně vyhledává. Většina seniorů však tráví veškerý volný čas ve svém pokoji, čtvrtina zde nemá ani jednoho přítele a jen třetina se stýká s ostatními seniory kvůli nějaké individuální aktivitě. Nadále většina seniorů sleduje aktuální dění, čímž se od společnosti mimo domov důchodců být izolovaná necítí. Na stranu druhou musíme opět zmínit, že většina do ní vůbec nebo téměř vůbec nevychází. Názory na ni mají do jisté míry stanovené (a leckdy neústupně kritické), existuje však i řada témat, kdy je pouze přebírají od názorů ostatních. V jistých oblastech nezastávají jakýkoliv názor vůbec. To se projevilo zejména v besedách, kdy jsme museli probíraná témata často podrobně nastínit a až poté se senioři odhodlali vyslovit svůj vlastní názor. Na tomto základě se odebral do postraní jeden z plánů naší práce, a to uskutečnit se seniory interaktivní hru, která si kladla za cíl zjistit povahu jejich myšlenkových schopností v oblasti logické, abstraktní, verbální, znalostní atd. Ku našemu zklamání, většina seniorů nebyla schopna způsob této hry pochopit, i když byl založen na obecně jednoduchém a srozumitelném principu.

Slovo závěrem...

Nicméně – ve chvílích strávenými se seniory jsme přikládali důležitost mimo naše výzkumné cíle i vděčnosti, jež z nich vyzařovala. Tento pocit – a mnoho dalších – se v nás po celou dobu našeho snažení o soužití s nimi více a více umocňoval. Možná právě on nás vede k tomu, publikovat v závěru práce Stáří ve třetím tisíciletí i naše bezprostřední dojmy. Při každé návštěvě domovů důchodců nás totiž vítala zvláštní atmosféra. Vládne tam ticho, klid a smíření. Možná je to ale také prázdnota a rezignace. Rezignace lidí, kteří by ještě mohli ostatním hodně dát z jejich vnitřního bohatství, avšak nemají komu. Možná to od nich již nikdo nečeká, možná ani nechce. Ale možná to už od sebe neočekávají ani oni sami. Jedna paní se nám svěřila, že ji zde nejvíce ze všeho chybí srdečnost, protože se tu všichni spolu baví, pokud je někdo vedle sebe postaví, ale nikdo hlubší spříznění s někým dalším v posledních etapách svého života v domově důchodců neočekává, tedy se ho ani nesnaží podnítit. Tohle všechno – prvotně vztahy mladších k seniorům, ale také seniorům k mladším a seniorům mezi sebou navzájem, je asi zkrátka tak nastaveno společností, kulturou a dobou... Čas však neustále ubíhá, doba se mění a s ní i ta zmíněná společnost a kultura. Doufáme, že i přes naše výsledky, které by se k naší radosti nedaly označit jako negativní, to bude k lepšímu. Protože asi všichni vnitřně tak trochu cítíme, že má co...

Shrnutí

Naše práce se soustředila na zhotovení obrazu problematiky stáří v současné době, protože jeho prognózy do budoucna jsou v mnohých ohledech značně nepřívětivé. Zaměřovali jsme se tedy na postoje společnosti k seniorům a na seniory, jež žijí v institucionálních zařízeních. Výzkum jsme prováděli pomocí různých metod, jelikož zastáváme názor, že více úhlů pohledů zvyšuje výpovědní hodnotu odborných prací. Mezi tyto metody patřily dotazníky a ankety různého charakteru, besedy, zpověď a esejistická soutěž. Aplikovali jsme je na širokou, náhodně vybranou veřejnost, studenty různých typů škol a seniory s personálem v domovech důchodců. Stanovili jsme hypotézy, které vyplývaly z již publikovaných poznatků a z tzv. nepsaných zákonů společnosti. Výsledky práce naše teze v řadě oblastí potvrdily, v některých vyvrátily. Pro nás nejvíce neočekávaným faktem bylo zjištění, že společnost k seniorům chová převážně pozitivní postoj, že senioři žijící v domovech důchodců se necítí být izolovaní ani od své rodiny, ani od „aktivní“ společnosti, a že tu jsou převážně šťastní. Naopak se nám potvrdilo, že se společnost s problematikou stáří a starých dostatečně nezabývá, což se projevuje rozporuplností a zkresleností jejích představ. Tyto výstupy jsme rozvedli v diskuzi, kdy jsme se opět snažili o předložení všestrannosti úhlů náhledů. Práce v konečné podobě podává široký

náhled na danou problematiku. Doufáme, že se nám jeho prostřednictvím podaří podnítit společnost zamýšlet se nad ní ve větší míře a odstraňovat tak postupně její stinnější stránky.

Seznam použité literatury a internetových zdrojů

Alan, J. Etapy života očima sociologie. 1. vyd. Praha: Panorama, 1989. 439 s. ISBN 80-7038-044-6

Giddens, A. Sociologie. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4

Glosová, D. Bydlení pro seniory. Brno: ERA, 2006. 179 s. ISBN 80-7366-057-1

Holmerová, I. Vybrané kapitoly z gerontologie. 2. vyd. Praha : Česká alzheimerovská společnost, 2003. 88 s. ISBN 80-86541-12-6

Keller, J. Úvod do sociologie. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1992. 186 s. ISBN 80-901059-3-9

Mahoney, D. Moderní příručka dlouhověkosti. 1. vyd. Praha : Academia, 2000. 183 s. ISBN 80-200-0260-X

Mareš, P. Sociologie nerovnosti a chudoby. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 1999. 248 s. ISBN 80-85850-61-3

Matoušek, O. Ústavní péče. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. 159 s. ISBN 80-85850-76-1

Petřková, A. Aktuální problémy vzdělávání seniorů. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 1999. 103 s. ISBN 80-244-0007-3

Říčan, P. Cesta životem. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. 390 s. ISBN 80-7367-124-7

Sokol, J. Filozofická antropologie: člověk jako osoba. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. 222 s. ISBN 80-7178-627-6

Tatcher, M. Umění vládnout: strategie pro svět v pohybu. 1. vyd. Praha : Prostor, 2002. 441 s. ISBN 80-7260-089-3

Topinková, E. Geriatrie pro praxi. 1. vyd. Praha: Galen 2005. 270 s. ISBN 80-7262-365-5

Stát a ústavy sociální péče. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1996. 39 s.

www.ageismus.cz

www.czso.cz

www.ddhk.cz

www.doduce.cz

www.mpsv.cz

www.pecujici.cz

www.seniori.org

www.spvg.cz

www.tretivek.cz

www.ucebna.seniortip.cz

Seznam příloh

Zásady OSN pro seniory	...51
Znění dotazníku D/1	...52
Znění dotazníku D/2	...53
Znění dotazníku D/3	...54
Znění dotazníku D/4	...57
Příklad mediálního obrazu seniorů	...57
Fotogalerie	...59
Pokračujeme	...60 (Přidáno 30/5 2008)

Přílohy

Zásady OSN pro seniory

(Zpracováno MPSV ČR)

Zásady OSN pro seniory byly přijaty Valným shromážděním OSN (rezoluce 46/91) dne 16. prosince 1991. Vlády jsou vyzývány k tomu, aby tyto zásady včlenily do svých národních programů, kdykoli je to možné. Některé hlavní myšlenky zásad jsou následující:

Nezávislost

Senioři by měli

- mít přístup k odpovídající stravě, vodě, obydlí, oděvu a zdravotní péči na základě zajištění příjmu, podpory rodiny a společnosti a svépomoci;
- mít příležitost pracovat nebo mít přístup k jiným příležitostem zajišťujícím příjem;
- mít možnost účastnit se rozhodování, kdy a jak rychle bude probíhat jejich odchod z pracovního života;
- mít přístup k odpovídajícím vzdělávacím a výcvikovým programům;
- žít v prostředí, které je bezpečné a přizpůsobitelné osobním preferencím a měnícím se schopnostem;
- žít ve svém domově, jak nejdéle je to možné.

Zařazení do společnosti

Senioři by měli

- zůstat zařazení do společnosti, zúčastňovat se aktivně formulování a realizace politik, které přímo ovlivňují jejich blaho, a podílet se o své znalosti a schopnosti s mladšími generacemi;
- mít možnost hledat a rozvíjet příležitosti pro služby občanské společnosti a pracovat jako dobrovolníci na místech odpovídajících jejich zájmům a schopnostem;
- mít možnost vytvářet hnutí nebo asociace starých lidí.

Péče

Senioři by měli

- mít užitek z rodinné péče a péče a ochrany společnosti v souladu se systémem kulturních hodnot každé společnosti;
- mít přístup ke zdravotní péči, která by jim pomohla udržet nebo nabýt optimální úroveň tělesného, duševního a emočního zdraví a zabránit nebo zpozdit propuknutí nemoci;
- měli mít přístup k sociálním a právnickým službám, které by rozšířily jejich autonomii, ochranu a péči o ně;
- mít možnost využívat odpovídající úroveň institucionální péče zajišťující ochranu, rehabilitaci, sociální a duševní stimulaci v humánním a bezpečném prostředí;
- požívat lidských práv a základních svobod, až žijí v jakémkoli obydlí, zařízení sociální péče nebo léčebném zařízení, což zahrnuje i respektování jejich důstojnosti, víry, potřeb a soukromí a práv činit rozhodnutí o péči o ně a o kvalitě jejich života.

Seberealizace

Senioři by měli

- mít možnost využívat příležitosti k plnému rozvoji svých schopností;
- mít přístup ke vzdělávacím, kulturním, duchovním a rekreačním zdrojům společnosti.

Důstojnost

Senioři by měli

- žít v důstojnosti a bezpečí a nemělo by být využíváno jejich tělesné nebo duševní závislosti;
- Se seniory by mělo být dobře zacházeno bez ohledu na jejich věk, pohlaví, rasovou nebo etnickou příslušnost, postižení a další stav, a měli by být hodnoceni nezávisle na jejich ekonomickém přínosu.

Znění dotazníku D/1

Věk: ..... Pohlaví: .....

1. Můžete svůj vztah k seniorům obecně hodnotit jako kladný?
  - a) ano
  - b) spíše ano
  - c) spíše ne
  - d) ne

2. Vypomohli byste seniorům v modelových situacích, jako je např. uvolnění místa na sezení ve veřejné dopravě, pouštění v dlouhých frontách, dávání přednosti při vstupu do dveří, poskytnutí jakékoliv jiné pomoci, projevování ochoty atd.?
  - a) ano, rád(a), je to pro mě samozřejmé
  - b) většinou ano
  - c) spíše zřídka nebo na požádání
  - d) ne

3. Převážně z jakého důvodu udržujete kontakt se seniory?
  - a) chci
  - b) ze solidarity
  - c) z povinnosti (snažím se vyhýbat takovýmto kontaktům)
  - d) neudržuji

4. Máte pochopení pro vnější projevy a chování seniorů, které jsou podle Vašeho názoru velkou měrou spjaté se stářím? (např. vyhledávání rituálů a do jisté míry monotónnosti života, spořivost, různá omezení a jiné projevování se díky zhoršenému zdravotnímu stavu, okruhy nejoblíbenějších témat, o kterých se nejraději baví a jiné...)
  - a) ano
  - b) spíše ano
  - c) spíše ne
  - d) ne

Znění dotazníku D/2

Věk: ..... Pohlaví: .....

1. Máte strach ze stáří? **Ano** (pokračujte otázkou 1.1)
Ne (pokračujte otázkou 1.2)

1.1 Proč máte strach ze stáří? Čeho se obáváte?
.....

1.2 Proč nemáte strach ze stáří?
.....

2. Jak by pro Vás mělo vypadat ideální stáří?
.....

3. Chtěli byste strávit své stáří v domově důchodců? **Ano**
Ne

4. Preferovali byste malý nebo velký domov důchodců? **Ano**
Ne

5. Vnímáte seniory díky jejich věku jako větší autority? **Ano**
Ne

6. Co si myslíte, že je na stáří nejhorší?
.....

7. Myslíte si, že seniorům hrozí riziko vyloučení ze společnosti? **Ano**
Ne

8. Myslíte si, že být seniorem znamená stát se méně uznávaným společností? **Ano**
Ne

9. Myslíte si, že jsou senioři v domovech důchodců spokojení? **Ano**
Ne

10. Myslíte si, že jsou senioři v domovech důchodců aktivní a podnikaví? **Ano**
Ne

11. Myslíte si, že jsou senioři v domovech důchodců odříznutí od rodiny? **Ano**
Ne

Znění dotazníku D/3

Věk: ..... Pohlaví: ..... Domov pro seniory: .....
Délka pobytu v tomto domově: .....

Otázka číslo 1: Z jakého důvodu jste v domově pro seniory?

- a) vyhledávání (vrstevnické) společnosti a komunikace
- b) potřeby poskytnutí péče a pomoci
- c) dostupnost aktivit a zájmů (tj. vše je pod jednou střechou)
- d) na přání rodiny
- e) jiný důvod (napište) .....

Otázka číslo 2: Jste obecně spokojen(ý/á) s pobytem v domově pro seniory?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) ne

Otázka číslo 3: S čím zde nejste spokojeni?

- a) strava
- b) personál
- c) ostatní senioři
- d) prostory a interiér
- e) pokoj s ohledem na vybavení a vzhled
- f) spolubydlícím(i)
- g) nedostatek nabízených zájmových aktivit a pořádaných akcí
- h) režim
- i) určitá izolace od okolního světa
- j) jiné (doplňte) .....

Otázka číslo 4: Cítíte se být „odříznut(ý/á)“ od rodiny?

- a) ano
- b) ne

Otázka číslo 5: Kolik času obecně trávíte ve společenských místnostech a společenských prostorech?

- a) většinu času
- b) poměrně hodně času
- c) poměrně málo času
- d) pouze čas, který je nutný

Otázka číslo 6: Přejde Vám život ve společnosti vrstevníku v domovech pro seniory spíše výhodou či nevýhodou?

- a) rozhodně výhoda
- b) spíše výhoda
- c) spíše nevýhoda
- d) rozhodně nevýhoda

Otázka číslo 7: Účastníte se hojně zájmových kroužků a podobných aktivit?

- a) ano, vyhledávám je co nejvíce
- b) ano, ale spíše podle chuti a nálady
- c) ne, pouze zřídka
- d) neúčastním se

Otázka číslo 8: Cítíte se být odříznut(ý/á) od dění ve společnosti?

- a) ano
- b) ne

Otázka číslo 9: Sledujete aktuální dění ve společnosti?

- a) rozhodně ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) rozhodně ne

Otázka číslo 10: Odkud čerpáte informace?

- a) denní tisk
- b) rozhlas
- c) televize
- d) přátelé a rodina
- e) personál v Domově
- f) jiný zdroj (napište) .....

Otázka číslo 11: Jak často vycházíte z Vašeho domova pro seniory?

- a) velmi často
- b) poměrně často
- c) pouze někdy
- d) v případě nutnosti
- e) nevycházím

Otázka číslo 12: V jakých oblastech pozitivně hodnotíte společnost? (Ize zaškrtnout více možností)

- a) rovný přístup k seniorům
- b) uznání a úcta k seniorům
- c) finanční zabezpečení seniorů (výše důchodů a sociálních dávek pro seniory)
- d) lékařská a pečovatelská péče (její dostupnost a kvalita)
- e) styl dnešního života
- f) hodnoty moderní společnosti
- g) úloha dnešní rodiny
- h) vědecký a technický pokrok
- i) přístup k výchově dětí a mládeže

Otázka číslo 13: Které lidské vlastnosti, mravní a morální hodnoty podle Vašeho mínění chybí v moderní české společnosti? (Ize zaškrtnout více možností)

- a) skromnost
- b) pokora
- c) pracovitost
- d) čestnost
- e) družnost
- f) solidarita
- g) zodpovědnost
- h) mravnost
- i) jiná vlastnost (napište) .....

Otázka číslo 14: Jak vnímáte současnou architekturu?

- a) rozhodně pozitivně
- b) spíše pozitivně
- c) spíše negativně
- d) rozhodně negativně
- e) nevím

Otázka číslo 15: Jak vnímáte současnou módu?

- a) rozhodně pozitivně
- b) spíše pozitivně
- c) spíše negativně
- d) rozhodně negativně
- e) nevím

Otázka číslo 16: Jaký je Váš postoj k registrovanému partnerství?

- a) rozhodně tolerantní
- b) spíše tolerantní
- c) spíše netolerantní
- d) rozhodně netolerantní
- e) nevím

Otázka číslo 17: Jak hodnotíte Vaši generaci?

- a) rozhodně pozitivně
- b) spíše pozitivně
- c) spíše negativně
- d) rozhodně negativně
- e) nevím

Tvrzení číslo 1: Svůj život tu vzhledem s přihlédnutím k věku a životní situaci žiji naplno.

Ano - Ne

Tvrzení číslo 2: Raději bych žil(a) ve svém pravém domově.

Ano - Ne

Tvrzení číslo 3: Mezi některými seniory existuje šikana.

Ano - Ne

Tvrzení číslo 4: Vyhledávám zdejší kolektiv a rád(a) se do něho začleňuji.

Ano - Ne

Tvrzení číslo 5: Ve svém pokoji trávím většinu času.

Ano - Ne

Tvrzení číslo 6: S některými seniory se individuálně stýkáme kvůli nějaké konkrétní zájmové aktivitě (např. společenské hry, procházky apod.)

Ano - Ne

Tvrzení číslo 7: Umím pracovat s internetem.

Ano - Ne

Tvrzení číslo 8: Vlastním mobilní telefon.

Ano - Ne

Tvrzení číslo 9: Umím používat mobilní telefon.

Ano - Ne

Tvrzení číslo 10: Píši často dopisy.

Ano - Ne

Doplnění číslo 1: Jako nejhorší na pobytu v tomto domově shledávám...

Doplnění číslo 2: domově pro seniory mi chybí...

Doplnění číslo 3: Nejraději zde mám...

Doplnění číslo 5: Číslicí vyjádřete, kolik máte opravdových přátel v důchodovém věku mimo DD...

Doplnění číslo 6: Nejvíce svého času trávím...

Doplnění číslo 7: Nejčastějším tématem, o kterém se se zdejšími seniory bavíme, je...

Znění dotazníku D/4

Věk: ..... Pohlaví: ..... Domov pro seniory: .....
sociální pracovníce – zdravotní sestra (zaškrtněte)

1. Chtěl(a) byste své stáří prožít v domově pro seniory?

Ano - Ne

2. Umístili byste svého blízkého do domova pro seniory?

Ano - Ne

3. Existuje podle Vás mezi seniory v domově závist?

Ano - Ne

4. Mají podle Vás senioři v domovech chuť a sílu navazovat nové mezilidské vztahy?

Ano - Ne

5. Myslíte se, že senioři v domovech trpí jistou degenerací způsobenou pobytem mezi vrstevníky a konstantním poskytováním potřebné péče?

Ano - Ne

6. Pociťujete k seniorům v domově lítost?

Ano - Ne

7. V čem spatřujete podobnost seniorů a dětí?

.....

8. Myslíte si, že Vaše práce změnila Váš pohled na stáří?

.....

9. Přístupujete k seniorům v domovech individuálně nebo cítíte jistou rutinu ve Vaší práci?

.....

10. Co byste změnil(a) na domovech pro seniory?

.....

Příklad mediálního obrazu seniorů

Tato problematika by si jistě zasloužila větší prostor, ale jelikož není hlavním tématem této práce, dovolujeme se inspirovat Analýzou obrazu seniorů v médiích vypracovanou Renátou Sedlákovou a uvést jeden příklad, kdy média prezentují jisté stereotypy s předsudky a tím ovlivňují i naše postoje k seniorům.

Obrázek č.1

Reklama na fotoaparát Lumix otištěná například v časopise Reflex 16/2007 na str. 19

ROZŠÍŘTE SVŮJ POHLED

28 mm OHNISKO

O ZAJÍMAVÉ DETAILS.

10x ZOOM

NEJMENŠÍ SUPERZOOM SVĚTA.

10x stabilizovaný superzoom Leica s širokoúhlým ohniskem od 28 mm, inteligentním nastavením citlivosti ISO, 3,0" POWER LCD panelem a tělem z nerezové oceli.

LUMIX

10x ZOOM 28 mm OHNISKO

LEICA
DC VARIO-ELMAR www.panasonic.cz

Panasonic
ideas for life

Komentář: Na příkladu této reklamy můžeme pozorovat, jak lze pracovat se stereotypy a předsudky. Marketingová společnost pracuje se stereotypem staré ženy, která se kochá pohledem na nahé mužské přirození. A tak všichni předpokládáme a jsme mimo jiné i příjemci předsudku, že staré ženy žijí bez sexu, vzpomínají na mládí a když nic jiného, tak se alespoň pokochojí pohledem na nahé tělo.

Fotogalerie č.1

Fotky pořízené v průběhu našich návštěv domovů pro seniory Hradec Králové a Černožice

Fotogalerie č.2

Fotky pořízené v průběhu našich návštěv domovů pro seniory Hradec Králové a Černožice

Pokračujeme

webový průvodce

Středoškolské odborné práce Stáří ve třetím tisíciletí

Středoškolská odborná činnost 2007/2008

Tento webový průvodce je výsledkem naší snahy prezentovat široké veřejnosti problematiku stáří. Chceme se jeho prostřednictvím pokusit vést mezigenerační dialog. Na jeho stránkách budeme také informovat o naší pokračující činnosti.

V rámci webového průvodce www.webovypruvodce.wz.cz (zprovozněný od 1/6 2008) v nejbližší době připravujeme:

Uměleckou reflexi

Fórum

Dokumentaci námi chystané přednášky

Odborný posudek

Prezentaci vzkazů seniorů z DD adresovaných široké veřejnosti